

הלכות קידוש החודש פרק ט' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון פרק ט' — רמב"ם הלכות קידוש החודש (תקופות און עיבור השנה)

הקדמה צום פרק: תקופה, עיבור השנה, און דער כאראקטער פון דעם פרק דברי הרמב"ם

פרק ט' באהאנדלט דעם חשבון פון תקופה — ד.ה. ווען די זונען-יאר'ס סעזאנען פאלן אויס — ווייל דאס איז דער יסוד פאר עיבור השנה.

פשט

א **תקופה** איז דער פונקט ווען די סעזאן טוישט זיך — תקופת טבת איז ווען די טעג הייבן אן ווערן לענגער (ווינטער-סאלסטס), תקופת ניסן איז פריילינג, א.א.וו. די יאר איז צוטיילט אין פיר תקופות. דער רמב"ם האט שוין פריער (פרק ד') געזאגט אז **תקופת ניסן דארף אויסקומען פאר פסח**, און דאס איז דער הויפט סימן ווען מ'דארף מעבר זיין.

חידושים און הסברות

(1) למעשה דארף מען היינט נישט וויסן ווען די תקופה איז פאר עיבור השנה. זינט מ'האט שוין דעם חשבון פון דעם 19-יאר ציקל (מחזור י"ט שנה, ג'ה"א אד"ט), ווייסט מען שוין אויטאמאטיש וועלכע יארן זענען מעוברת. דער חשבון פון תקופה איז דעריבער **נישט נוגע למעשה פאר עיבור השנה**. עס איז נאר נוגע פאר קלענערע הלכות: ברכת החמה (עושה מעשה בראשית), **שאלת גשמים** (60 טעג נאך תקופת תשרי), און **דער מנהג נישט צו טרינקען וואסער ביי די תקופה**.

(2) א וויכטיגע חקירה: צי עיבור השנה האט אויך צוויי יסודות (ראיה און חשבון) ווי קידוש החודש. ביי קידוש החודש זאגט דער רמב"ם קלאר אז ס'איז דא **צוויי יסודות**: (א) על פי ראיה — עדים זעען דעם לבנה, (ב) על פי חשבון — ווען נישטא קיין בית דין. אבער ביי **עיבור השנה** האט דער רמב"ם **קיינמאל נישט קלאר געזאגט** אז ס'איז דא אזא צוויי-שטופיגע סיסטעם. אין פרק ד' רעדט ער נאר פון בית דין ("ראוי בית דין"), נישט פון א חשבון-אויטאמאט.

דער סברא פארוואס: ביי קידוש החודש איז דא א ריאלע שינוי יעדע חודש — דער **מולד הממוצע** שטימט נישט גענוי מיט דער אמת'דיגער ראיה, דעריבער איז ראיה לכתחילה באמת בעסער. אבער ביי **עיבור השנה** איז די שנת החמה און שנת הלבנה **כמעט 100% קבוע ועומד משרשת מעשה בראשית** — עס טוישט זיך בעצם נישט. דעריבער איז **דער חשבון ביי עיבור שנה נאך מער פונדאמענטאל** ווי ביי קידוש החודש.

מסקנא: ביי עיבור השנה איז **דער חשבון דער עיקר**, און די אנדערע סיבות (אביב, פירות, וכדומה) זענען נאר **הוספות** אדער **סעד** צום חשבון. דער רמב"ם אליין האט געזאגט אז **תקופה איז דער איינציגסטער סימן וואס מ'קען אליין אויף דעם מעבר זיין**, און אלעס אנדערש איז נאר צוגאבן. מ'קען אמאל **מפני הצורך** טוישן within א יאר, אבער מ'קען נישט גיין לא **כחשבון**.

(3) צי עיבור השנה דארף אויך א בית דין אין ארץ ישראל? ביי קידוש החודש זאגט דער רמב"ם קלאר (אויך אין פירוש המשנה) אז **אן א בית דין אין ארץ ישראל איז נישטא קיין חודשים**. די שאלה איז: **צי דאס זעלבע גילט פאר עיבור השנה?** ווען דער רמב"ם ענדיגט און זאגט אז אונזער חשבון איז "על חשבון בני ארץ ישראל", רעדט ער נאר פון **חודש**, נישט פון **עיבור** — **נישט קלאר**.

(4) פארוואס ברענגט דער רמב"ם דעם חשבון פון תקופה אויב ס'איז נישט נוגע למעשה? צוויי תירוצים:

(א) דער רמב"ם האלט אז פארשטיין די חשבונות פון שמים איז א מצוה — "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים." ער וויל אז א איד זאל פארשטיין די שיינקייט פון די חשבונות, אפילו ווען ס'איז נישט דירעקט נוגע למעשה.

(ב) לעתיד לבוא — אויב ס'וועט ווידער זיין א בית דין וואס דארף מעבר זיין על פי ראיה/חשבון, וועט מען דארפן וויסן וויאזוי צו רעכענען.

(5) דער פרק איז ווייניגער למעשה ווי די פריערדיגע פרקים. פרקים ו'-ח' (חשבון פון מולד און ראש חודש) זענען **למעשה נוגע** — מ'דארף זיי וויסן כדי צו מאכן א לוח, און זיי שטייען אפילו אין שולחן ערוך/טור. אבער **פרק ט' (תקופה) דארף קיינער נישט וויסן למעשה**, ווייל דער 19-יאר ציקל גיט שוין אלעס. דער גאנצער פרק איז נאר **בקירוב** (תקופת שמואל), און אפילו די צווייטע העלפט פון פרק (וויאזוי צו רעכענען ווען די תקופה פאלט אויס) איז נאר א פראקטישע "היכי תמצוי" — **ס'לערנט נישט אויס וויאזוי ס'ארבעט אמת'דיג**, נאר וויאזוי צו רעכענען.

הלכה א — שנת החמה: 365 טעג און א רביעי

דברי הרמב"ם

שנת החמה היא שלש מאות וחמשה ושישים יום ורביעי היום... יש מחכמי ישראל שיאמרו שהוא רביעי היום... ויש מי שאומר שפחות מרביעי יום... וכן חכמי יון ופרס יש ביניהם מחלוקת בדבר הזה.

פשט

די לענג פון א שנת החמה (סאלאר יאר) איז 365 טעג פלוס א רביעי טאג (= 6 שעות). ס'איז דא א מחלוקת צווישן חכמי ישראל — איינער זאגט פונקט א רביעי, אן אנדערער זאגט אביסל ווייניגער. די זעלבע מחלוקת איז אויך צווישן חכמי יון ופרס.

חידושים און הסברות

(1) וואס איז א "שנת החמה" — ס'איז בכלל נישט פשוט. א נארמאלער מענטש ווייסט אייגנטליך נישט וואס א שנת החמה איז, און ס'איז כמעט אוממעגליך עס פונקטליך אויסצורעכענען. דריי באמערקבארע ערשיינונגען וואס א מענטש קען זען:

- **(א) סיצאנס (תקופות):** ווער עס וואוינט אין א געגנט מיט סיצאנס (ארץ ישראל, אייראפע, אמעריקע — א געוויסע לאטיטוד, נישט ביים עקוואטאר) קען זען אז עס חזר'ט זיך איבער — זומער, ווינטער, וואקסן, נישט וואקסן, קאלט, הייס.

- **(ב) לענג פון טעג:** מ'באמערקט אז טעג ווערן לענגער און קורצער. **אבער** — דאס איז כמעט אוממעגליך פונקטליך צו מעסטן. שעות זמניות טוישן זיך נישט (אלעמאל 12 שעות זמניות ביום), אזוי דארף מען א זייגער מיט שעות שוות. דער חילוק פון טאג צו טאג איז אזוי קליין אז ס'קען דויערן אפאר וואכן ביז מ'באמערקט א חילוק. [דיגרעסיע: דערמאנט ווערט די מעשה פון אדם הראשון וואס באמערקט אז טעג ווערן קורצער/לענגער].

- **(ג) פאזיציע פון די זון אין הימל:** דורכאויס די יאר קומט די זון ארויס פון אנדערע פלעצער אין מזרח, און גייט אריבער דעם הימל אויף אנדערע הייכן. אין זומער איז די זון העכער — דער צל פון א שטעקן איז קורץ; אין ווינטער איז זי נידעריגער — דער צל איז לענגער. **דאס איז געווען די הויפט-מעטאדע** וויאזוי מ'האט אויסגעפונען ווי לאנג א יאר איז — מ'האט געמאסטן שאטנס (צל). אין תנ"ך זעט מען שוין אזעלכע "זייגערס" (שאטן-מעסטערס), און אין שטעט האט מען אויסגעקריצט מארקירונגען אויף גרויסע בנינים. די גמרא'ס לשון "**כשחמה בראש כל אדם**" באשרייבט דעם פונקט ווען די זון איז כנגד דעם קאפ.

- **חכמי פרס** — נישט קלאר ווער דער רמב"ם מיינט ספעציפיש. די חכמים אין בבל האבן מסתמא מער געהערט פון חכמי פרס ווי פון חכמי יון, ווייל זיי האבן געוואוינט צווישן זיי. אפשר מיינט דער רמב"ם דעם קרייז פון שבור מלכא וכדומה.

(8) אידישע יאר vs. שנת החמה. קיין איין אידישע יאר איז נישט **365 טעג** — ס'איז אלעמאל אדער מער אדער ווייניגער (354, 355, 383, 384, 385 טעג). נאר אויף א 19-יאר ציקל דארף דער סך הכל שטימען. אין גמרא (פיטום הקטורת) שטייט 365 כנגד שנת החמה, אבער דאס איז א כלל'דיגע חשבון.

(9) בערך 12 חדשי לבנה = א יאר. אלס א פרימיטיווע אפשאצונג האבן מענטשן געזאגט אז בערך 12 מאל וואס די לבנה גייט ארום איז א יאר — אבער דאס איז זייער בערך.

הלכה א (המשך) — דער איבערגערעשט פון יעדע מחזור

דברי הרמב"ם

מי שיאמר שהיא שס"ה יום ורביעי יום, ישאר מכל מחזור של תשעה עשר שנה שעה אחת ותפ"ה חלקים...

פשט

לויט דעם חשבון אז א שנת החמה איז $\frac{1}{4}365$ טעג, בלייבט נאך יעדע מחזור פון 19 יאר איבער א שעה און 485 חלקים — דאס הייסט, די זון פארט פאראויס מיט אזויפיל צייט קעגן דער לבנה.

חידושים און הסברות

(1) דער גאנצער „איבערגערעשט" (שעה אחת ותפ"ה חלקים פער מחזור) איז געבויט אויף דעם חשבון אז שנת החמה = 365.25 טעג. אויב עס איז אביסל ווייניגער (ווי היפארכוס זאגט), וועט דער איבערגערעשט זיין אנדערש — אביסל ווייניגער.

(2) תקופה = 91 טעג, $\frac{1}{2}7$ שעות. דאס איז פשוט'ע מעטעמאטיק: $365.25 \div 4 = 91$ טעג און $\frac{1}{2}7$ שעות. יעדע תקופה איז גלייך.

(3) פראקטישער חשבון: אויב מען ווייסט ווען איין תקופה איז (וועלכער טאג, וועלכע שעה), קען מען אויסרעכענען יעדע קומענדיגע תקופה עד סוף העולם — מען לייגט פשוט צו 91 טעג און $\frac{1}{2}7$ שעות.

הלכה י' — תקופת ניסן און די מזלות

דברי הרמב"ם

תקופת ניסן היא השעה והחלק שתכנס בו השמש לתחלת מזל טלה. תקופת תמוז — בראש מזל סרטן, תקופת תשרי — בראש מזל מאזנים, תקופת טבת — בראש מזל גדי.

פשט

תקופת ניסן איז דער מאמענט ווען די זון טרעט אריין אין מזל טלה. יעדע תקופה ענטשפרעכט דעם אנהייב פון א באשטימטן מזל.

חידושים און הסברות

(1) דער רמב"ם האט שוין אין הלכות יסודי התורה געזאגט אז מ'טיילט צו דעם הימל אויף צוועלף חלקים (מזלות), מיט דעם סימן **תש"ד סע"ב אקד"ד** (טלה, שור, תאומים, סרטן, אריה, בתולה, מאזנים, עקרב, קשת, גדי, דלי, דגים). יעדע דריי אותיות רעפרעזענטירן א פערטל יאר (א תקופה).

(2) "בראש" מזל מיינט בתחילה — ביים אנהייב פון דעם מזל, אזוי ווי "תחילה" וואס דער רמב"ם זאגט ביי תקופת ניסן.

הלכה י' (המשך) — די ערשטע תקופת ניסן און דער יסוד פון חשבון

דברי הרמב"ם

(2) פארוואס ס'איז אזוי שווער צו רעכענען פונקטליך. אנצוקומען צו "בערך 365 טעג" איז דברים ידועים — מ'האט דאס שוין געוואוסט א לאנגע צייט (אפשר פון אדם הראשון). אבער צו רעכענען מער פונקטליך — וויפיל מער ווי 365 טעג — איז **עקסטרעם שווער**. ס'איז געווען קולטורן וואס האבן געמיינט א יאר איז 360 טעג, ווייל ס'איז טאקע שווער צו מעסטן.

(3) די מעטאדע פון אויסרעכענען — עווערידזש איבער פילע יארן. דער סוד וויאזוי מ'האט אויסגערעכנט די פונקטליכע לענג איז דורך אן **עווערידזש איבער צענדליגער יארן**. מ'האט געדארפט א **מוסד/בית מדרש/מקום חכמה** וואו מענטשן האבן אראפגעשריבן יאר נאך יאר פונקטליך וואו די זון איז געווען. נאך פילע יארן האט מען באמערקט אז ס'רוקט זיך אפ א טאג — דאן האט מען צוגעטיילט דעם חילוק אויף די צאל יארן, און אזוי צוביסלעך מער פונקטליך אויסגערעכנט דעם רביעי היום.

(4) א מער פונקטליכע מעטאדע — שטערנס. חוץ פון דער ערד-באזירטער מעטאדע, האט מען אויסגעפיגערט א **מער פונקטליכע מעטאדע:** קוקן אין הימל אויף די שטערנס. אויב די גאנצע הימל וואלט זיך געדרייט אויף איין גלגל, וואלט די זון אייביג געווען אין דעם זעלבן פלאץ רעלאטיוו צו די שטערנס. אבער די זון רוקט זיך צווישן די שטערנס — יעדן טאג אביסל אנדערש רעלאטיוו צו די שטערנס-גרופעס. די זון גייט פון **מערב צו מזרח** צווישן די שטערנס (אנטקעגן דער טעגליכער באוועגונג פון מזרח צו מערב). מען האט צוטיילט דעם הימל אין **צוועלף מזלות** (גרופעס פון שטערנס), און ווען די זון קומט צוריק צום זעלבן מזל — דאס איז א יאר. א **תקופה** איז א פערטל פון דעם סייקל.

(5) מוסר השכל — מ'זאל נישט גרינג מאכן די חכמים. ווען מ'לערנט הלכות קידוש החודש, הייבט מען גלייך אן צו זאגן "שמואל האט געמאכט א טעות, ער האט נישט געוואוסט." אבער דאס איז **אנוס על גבי אנוס** — דו שטייט מיט א צעטל וואו אלעס איז שוין אויסגערעכנט. פרובירט אליין אויסצופיגערן ווי לאנג א יאר נעמט! ס'נעמט אסאך מער ווי א יאר, מ'דארף רעכענען דורכאויס צענדליגער יארן, מ'דארף א מקום חכמה מיט קאנטינאטעט. אסטראנאמיע איז דער לענגסטער פארשונגס-פראיעקט אין דער וועלט'ס געשיכטע — טויזנטער יארן. מיר קענען רעכענען ווייל מיר האבן נאך חשבונות פון די בבלישע קדמונישע אסטראנאמערס, וואס האבן פארשריבן ליסטעס פון עקליפסן.

(6) די "מחלוקת" איז נישט א מחלוקת אין מציאות — עס שפיגלט אפ אז עס איז געווען שווער צו רעכענען פונקטליך. צוערשט האט מען גערעכנט "באופן גס" (גראב), און צוביסלעך איז עס געווארן מער פונקטליך. דאס איז דער "ריעל סטארי" פון דער ענטוויקלונג פון אסטראנאמישע חשבונות. אפילו דער פשוט'ער חשבון אז א יאר איז $\frac{1}{4}365$ טעג האט געדויערט זייער לאנג אויסצופיגערן — אין פיר יאר זעט מען אז מען איז א גאנצן טאג אפ, און דערפון קען מען מסיק זיין אז יעדע יאר איז א פערטל טאג מער.

(7) חכמי ישראל, חכמי יון, חכמי פרס — ווער זענען זיי?

- **חכמי ישראל** — דאס איז **שמואל**, וואס זאגט אין גמרא אז א יאר איז $\frac{1}{4}365$. אבער שמואל האט עס נישט מחדש געווען — ער איז געווען אן אסטראנאם וואס האט געהערט פון אנדערע.

- **קאליפוס (Callippus)**, א חכם קדמון פון יון, האט שוין געוואוסט אז א יאר איז $\frac{1}{4}365$ טעג. דער מחזור פון 19 יאר (מחזור העיבור) איז געבויט אויף דעם חשבון.

- **היפארכוס (Hipparchus)**, צוויי הונדערט יאר שפעטער, האט אויסגעפיגערט אז עס איז באמת אביסל קורצער ווי א פערטל טאג — דאס איז דער „יש מי שאומר שפחות מרביעי יום." ער האט געזאגט אז עס איז $\frac{1}{300}$ פון א טאג ווייניגער פון א פערטל. ער האט דאס אויסגעפיגערט דורך רעכענען פון הונדערטער יארן און זען אז דער חשבון מיט א פולן פערטל האט געפירט צו א רעזולטאט וואס איז שוין צו שפעט.

שעות, 874 חלקים (דאס איז דער חילוק צווישן שנת החמה און שנת הלבנה). נאכדעם טיילט מען אויס דעם רעזולטאט אין חודשי לבנה (כ"ט י"ב תשצ"ג), און דאס וואס בלייבט איבער (ווייניגער ווי א חודש לבנה) לייגט מען צו צום מולד ניסן פון יענער יאר.

חידושים און הסברות

(1) דער חילוק פון דעם חשבון צום פריערדיגן (הלכה י"א) איז נאר איין זאך: מ'דארף צולייגן דעם עודף פון שנת החמה איבער שנת הלבנה פאר די יארן וואס זענען שוין פארביי אין דעם מחזור.

(2) דער שלב פון "תשלים חודשי לבנה" ווערט ערקלערט: אינמיטן א מחזור האט מען שוין אנגעזאמלט א סך עודף (ווייל יעדע יאר קומט צו +10 טעג), און א טייל דערפון איז שוין "פארברויכט" געווארן דורך עיבור-חדשים. דורך אויסטיילן מיט חודשי לבנה עלימינירט מען די גאנצע חדשים (וואס זענען שוין געווען עיבורים), און עס בלייבט נאר דער רעשט וואס מ'לייגט צו.

(3) אויב דער שארית איז א גאנצער חודש לבנה אדער מער, מיינט עס אז עס איז שוין געווען א חודש עיבור — דערפאר נעמט מען נאר וואס איז ווייניגער ווי א חודש לבנה.

הלכה י"ג — די מעגליכע צייטן פון תקופות (אינטערוואלן)

דברי הרמב"ם

תקופת ניסן אינה נופלת אלא בד' פרקים — בתחילת הלילה, בחצי הלילה, בתחילת היום, בחצי היום. תקופת תמוז — בז' שעות ומחצה ביום, בז' שעות ומחצה בלילה, בשעה ומחצה ביום, בשעה ומחצה בלילה.

פשט

ווייל די ערשטע תקופת ניסן איז געווען בתחילת הלילה (מיטוואך ביינאכט), און א יאר איז פונקטליך $\frac{1}{4}365$ טעג, רוקט זיך יעדע תקופת ניסן מיט 6 שעות. דערפאר קען תקופת ניסן נאר פאלן אויף 4 צייטן: אנהייב נאכט (0 שעות), חצי הלילה (6 שעות), אנהייב טאג (12 שעות), חצי היום (18 שעות).

חידושים און הסברות

(1) דער יסוד: ווייל א יאר = 365 טעג + 6 שעות, רוקט זיך יעדע תקופה פון יאר צו יאר מיט פונקט 6 שעות. ממילא קען תקופת ניסן נאר פאלן אויף 4 פונקטן אין א 24-שעה'דיגן ציקל.

(2) תקופת תמוז, וואס איז 91 טעג + $\frac{1}{2}27$ שעות נאך תקופת ניסן, פאלט אויף אנדערע אינטערוואלן: $\frac{1}{2}27$ שעות, $\frac{1}{2}21$ שעות (פון טאג אדער נאכט). דאס איז ווייל $\frac{1}{2}27$ שעות צוגעלייגט צו די 4 פונקטן פון תקופת ניסן גיט נייע 4 פונקטן.

הלכה ה' (המשך) — דער 28-יאר סייקל פון תקופת שמואל און ברכת החמה

דברי הרמב"ם

כדי לידע באיזה יום מי השבוע ובאיזה שעה תהיה תקופה — חלק השנים הגמורות שעברו משנת היצירה על שמונה ועשרים, והנשאר פחות משמונה ועשרים, קח לכל שנה ושנה יום אחד ושש שעות.

פשט

מ'דארף צוטיילן די יארן זינט בריאת העולם אויף 28, און פאר דעם רעמיינדער נעמט מען פאר יעדע יאר א טאג און זעקס שעות ($\frac{1}{4}41$ טעג), צולייגן 3 טעג (ווייל תקופת ניסן הראשונה איז געווען מתחלת ליל רביעי), און צוטיילן אויף 7 — דער רעמיינדער ווייזט וועלכע טאג אין די וואך תקופת ניסן פאלט אויס.

חידושים און הסברות

די תקופה פון שנת היצירה לפי חשבון זה איז געווען ז' ימים, ט' שעות, תרמ"ב חלקים פאר דעם מולד פון חודש ניסן. סימן: ז"ט תרמ"ב.

פשט

כדי אויסצורעכענען תקופות דארף מען א שטארט-פונקט. דער חשבון שטעלט אז די ערשטע תקופת ניסן איז געווען 7 טעג, 9 שעות, 642 חלקים פאר דעם מולד ניסן פון שנת היצירה.

חידושים און הסברות

(1) דער חשבון איז נישט נויטיגערווייז א טענה אז אזוי איז עס ממש געווען ביי בריאת העולם. עס איז א חשבון וואס מ'האט מחליט צו רעכענען דערמיט — "לפי חשבון זה." ווען די בריאה איז ממש געווען איז א באזונדערע חקירה. דער חשבון איז א **מאטעמאטישער יסוד**, נישט א היסטארישע טענה.

(2) דער גאנצער פראבלעם פארוואס מ'דארף א ספעציעלן חשבון פאר תקופות: אויב מ'וואלט געהאט נאר א שנת החמה (ווי דער גוי'אישער לוח), וואלט מען גלייך געוואוסט ווען תקופת ניסן איז — עס איז אלעמאל דערזעלבער טאג אין יאר. אבער דער אידישער לוח איז א קאמבינאציע פון שנת החמה און שנת הלבנה (לוח העיבור), און דערפאר רוקט זיך די תקופה אפ פון דעם אנהייב פון אונזער יאר.

(3) יעדע 19 יאר (מחזור) בלייבט איבער א שעה ותפ"ה חלקים וואס די זון פארט ווייטער פון די לבנה. זייט בריאת העולם האט זיך שוין אנגעזאמלט בערך 7 טעג פון אזא אפרוקונג. און יעדע 24 מחזורים (כמעט 456 יאר) קומט צו א גאנצער טאג.

הלכה י"א — ווי אזוי צו רעכענען תקופת ניסן פון דער ערשטער יאר פון א מחזור

דברי הרמב"ם

נעם פאר יעדע מחזור שלם א' שעה ותפ"ה חלקים. גרע ז' ימים ט' שעות תרמ"ב חלקים. דעם שארית לייג צו צום מולד ניסן פון דער ערשטער יאר פון דעם מחזור — וועסט וויסן ווען תקופת ניסן איז, און פון דארטן רעכנ 91 טעג $\frac{1}{2}27$ שעות פאר יעדע תקופה.

פשט

דער חשבון פאר די ערשטע יאר פון א מחזור: (1) צייל וויפיל שלימות'דיגע מחזורים זענען פארביי זייט שנת היצירה, (2) מולטיפליע מיט א' תפ"ה, (3) גרע ז"ט תרמ"ב, (4) מאך פון חלקים שעות און פון שעות טעג, (5) לייג צו צום מולד ניסן פון יענער יאר — דאס איז תקופת ניסן. פון דארטן רעכנט מען אלע 4 תקופות פון יענער יאר (יעדע 91 טעג $\frac{1}{2}27$ שעות).

חידושים און הסברות

(1) דער חשבון גיט נאר די 4 תקופות פון **יענער יאר** (ערשטע יאר פון מחזור) — נישט "לעולם ועד", נאר 4 תקופות.

הלכה י"ב — תקופת ניסן פון א יאר אינמיטן א מחזור

דברי הרמב"ם

תרצה לדעת תקופת ניסן של שנה זו שהיא שנת כך וכך במחזור — קח לכל המחזורים השלמים שעה ותפ"ה, ולכל השנים הגמורות שחלפו מן המחזור קח י' ימים כ"א שעות ותת"ד חלקים לכל שנה. קבץ הכל, גרע ז' ימים ט' שעות תרמ"ב חלקים. והשאר תשלים חודשי לבנה כ"ט י"ב תשצ"ג. והנשאר (פחות מחודש לבנה) תוסיף על מולד ניסן של אותה שנה.

פשט

פאר א יאר אינמיטן א מחזור דארף מען צולייגן נאך א קאמפאנענט: פאר יעדע פארביי'גאנגענע יאר אין דעם מחזור לייגט מען צו **10 טעג, 21**

וואך. ווייל מ'ווייסט שוין פון הלכה ה' וועלכע טאג אין דער וואך תקופת ניסן מוז אויספאלן, קען מען דעם אומפונקטליכן רעזולטאט אדזשוסטירן צום ריכטיגן טאג.

(5) דער צוזאמענהאנג צווישן הלכה ה' און הלכה ו': הלכה ה' גיט דעם טאג אין דער וואך (פונקטליך), הלכה ו' גיט דעם טאג אין חודש (אומגעפער). צוזאמען גיבן זיי א פולשטענדיגע בילד. דער רמב"ם באמערקט אז טעכניש ווייסט מען שוין אלעס פון די פריערדיגע חשבונות (פון פרק ט'), ווייל יענע חשבונות האבן שוין אנגענומען אז מ'ווייסט ווען חודש ניסן איז — אבער הלכה ו' גיט א גרינגערע, שנעלערע וועג צו קומען צום זעלבן רעזולטאט.

הלכה ו' (המשך) — דער עקזעמפל און באגרענעצונגען

דברי הרמב"ם

דער רמב"ם ברענגט אן עקזעמפל פאר שנת 4930 און זאגט אז מ'וועט קיינמאל נישט דארפן צולייגן מער ווי 1, 2, אדער 3 טעג. אויב מ'דארף צולייגן מער — "תדע שטעותך בחשבון ותחזור ותחשוב בדקדוק".

פשט

דער רמב"ם גיט א פאראייפאכטע מעטאד וואס נוצט אויס דאס וואס מען ווייסט שוין ראש חודש ניסן און דעם וואכנטאג פון די תקופה. אנשטאט פונקטליכע חלקים, רעכנט מען מיט גאנצע טעג.

חידושים און הסברות

(1) דער עקזעמפל פון שנת 4930: שנת 4930 איז די 19'טע יאר פון דעם 260'סטן מחזור. ראש חודש ניסן איז דאנערשטאג, און תקופת ניסן איז אויך דאנערשטאג (ביידע פאקטן שוין באוויזן פריער). מען נעמט 18 יאר (ווייל ס'איז די 19'טע יאר, מיינט 18 יאר זענען שוין פארביי), כפל 11 = 198, פלוס 7 = 205, צעטיילט אויף 30 = שארית 5. מען רעכנט 5 טעג פון ראש חודש ניסן (דאנערשטאג), קומט מען אן יום שני. אבער מען ווייסט אז די תקופה איז דאנערשטאג, אלזא לייגט מען צו טעג ביז דאנערשטאג — קומט אויס תקופת ניסן איז ח' ניסן. דאס איז דער גאנצער נוצן פון דעם בערך'דיגן חשבון — פשוטע אריטמעטיק אנשטאט קאמפליצירטע חלקים.

(2) די באגרענעצונגען פון צולייגן טעג: דער רמב"ם זאגט אז מען וועט קיינמאל נישט דארפן צולייגן מער ווי 1, 2, אדער 3 טעג (ווייל דער בערך'דיגער חשבון מוז זיין אין דער זעלבער וואך). א חידוש איז אז דער רמב"ם אליין האט אויסגערעכנט אז אמאל דארף מען צולייגן 4 טעג — דאס איז שוין א פלא, אבער עס קען פאסירן. אויב מען דארף צולייגן מער ווי 4, זאגט דער רמב"ם: "תדע שטעותך בחשבון ותחזור ותחשוב בדקדוק" — מען מוז צוריקגיין צום פונקטליכן חשבון. "בדקדוק" מיינט לכאורה דעם פונקטליכן חשבון פון פריער, און עס קען זיין אז נאך אסאך יארן ווערט דער בערך מער אפגערוקט.

דער גרויסער כללות'דיגער ענין — דער דריפט פון תקופת שמואל און די נויטווענדיקייט פון משיח

חידושים און הסברות

(1) דער יסוד פון דעם גאנצן פרק: דער גאנצער פרק ט' איז געבויט אויף תקופת שמואל, וואס איז נאר א בערך'דיגער חשבון. דער רמב"ם אליין וועט זאגן אין פרק י' אז ס'איז נישט פונקטליך, און מ'האט עס נישט גענוצט פאר דעם אמת'ן עיבור. דער גאנצער פראקטישער נוצן איז נאר פאר די פאר הלכות וואס גייען לויט תקופה (ווי ברכת החמה, שאלת גשמים, א.א.וו.).

(2) דער "דריפט" פון אונזער לוח: דער מחזור העיבור פון 19 יאר איז נישט ערפרעקט — עס פעלט א' תפ"ה חלקים פון יעדע מחזור. דאס מיינט אז מיט דער צייט רוקט זיך די תקופה (דער אמת'ער עקווינאקס) כסדר

(1) פארוואס דוקא 28 יאר? תקופת ניסן קען נאר אויספאלן אויף פיר צייטפונקטן אין יעדן טאג — אנהייב טאג, חצות היום, אנהייב נאכט, חצות הלילה (ד.ה. 0:00, 18:00, 12:00, 6:00). יעדע יאר רוקט זיך תקופת ניסן מיט א טאג און א האלב (ווייל שנת החמה = 52 וואכן + 1/2 טעג). ס'איז דא 7 טעג אין א וואך $\times 4$ צייטפונקטן פער טאג = 28 מעגליכע קאמבינאציעס. נאך 28 יאר קומט תקופת ניסן צוריק צו דער זעלבער שעה אויפ'ן זעלבן טאג פון דער וואך. **דאס איז דער סייקל פון ברכת החמה.**

(2) וואס באדייט דער סייקל באמת? דער 28-יאר סייקל איז נישט גארנישט אסטראנאמיש — ס'איז בלויז א חשבון פון טעג פון דער וואך. די טעג פון דער וואך זענען נישט "ריעל פינגס" אויפ'ן לעוועל פון די מזלות. ס'איז פלעין א רעכענונגס-כלי, נישט א באשרייבונג פון וויאזוי דער הימל ארבעט.

(3) דער רמב"ם'ס דוגמא: פאר שנת ד' אלפים תתק"ל (4930) למנין היצירה: $4929 \div 28 = 176$ מיט א רעמיינדער פון 1. דאס מיינט מ'האלט אין דער צווייטער יאר פון סייקל. איין יאר $\times 1/21$ טעג = 3 פלוס 3 טעג (פאר ליל רביעי) = $1/24$ טעג. $7 \div 1/24$ = רעמיינדער $1/24$, וואס מיינט תקופת ניסן איז בליל חמישי, שש שעות בלילה. פון דארט רעכנט מען ווייטער: תקופת תמוז = יום חמישי $1/21$ שעות אין טאג; תקופת תשרי = יום חמישי 9 שעות אין טאג; תקופת טבת = ליל שישי $1/24$ שעות; נעקסטע תקופת ניסן = מתחלת יום שישי — א גאנצן טאג און א האלב אפגערוקט.

(4) צולייגן 3 טעג — דער טעם: ווייל מ'רעכנט די וואך פון זונטאג, אבער די ערשטע תקופת ניסן איז געווען מתחלת ליל רביעי. אויב מ'וואלט גערעכנט פון מיטוואך צו מיטוואך, וואלט מען נישט געדארפט צולייגן.

הלכה ו' — א שארטקאט צו וויסן וועלכע טאג אין חודש ניסן איז די תקופה

דברי הרמב"ם

אם תרצה לידע באיזה יום בחודש תפול תקופת ניסן של שנה זו... קח לכל שנה אחד עשר יום גמורים... והוסף שבעה ימים בזמנים אלו... והשלך הכל שלשים שלשים...

פשט

א פאראייפאכטע חשבון: נעם 11 טעג פאר יעדע יאר אין דעם מחזור, לייג צו 7 טעג (אין דעם רמב"ם'ס צייט), צוטייל אויף 30, און דער רעמיינדער ווייזט וועלכע טאג אין חודש ניסן ס'איז די תקופה. דאס איז נישט פונקטליך, אבער דער פעלער איז באגרענעצט צו ווייניגער ווי א וואך — און ווייל מ'ווייסט שוין וועלכע טאג אין דער וואך ס'מוז זיין (פון הלכה ה'), קען מען דעם פעלער קארעקטירן.

חידושים און הסברות

(1) וואס זענען די 11 טעג? דער חילוק צווישן שנת החמה (365.25 טעג) און שנת הלבנה (354 טעג) איז בערך 11 טעג. דער רמב"ם מאכט א גרינגערע חשבון מיט גלאטע 11 טעג אנשטאט דעם פונקטליכן חילוק.

(2) פארוואס צולייגן 7 טעג "בזמנים אלו"? דאס איז א שליסל-נקודה: דער גאנצער סיבה פארוואס מ'דארף קאמפליצירטע חשבונות איז ווייל נאך יעדן 19-יאר מחזור בלייבט איבער א חילוק פון א' תפ"ה חלקים צווישן זון און לבנה. דער רמב"ם האט אויסגערעכנט אז אין זיין צייט (בערך מחזור ר"ס) האט זיך שוין אנגעזאמלט בערך 7 טעג חילוק. **דער רמב"ם'ס 7 טעג איז א קאנסטאנטע פאר זיין תקופה.**

(3) היינטיגע צייטן: די מפרשים זאגן אז היינט דארף מען שוין צולייגן 11 טעג אנשטאט 7, ווייל מיר האלטן אסאך שפעטער נאכ'ן רמב"ם, און דער חילוק האט זיך ווייטער אנגעזאמלט.

(4) וויאזוי קארעקטירט מען דעם פעלער? דער חשבון איז נישט פונקטליך — ס'קען זיין א חילוק פון עטליכע טעג, אבער נישט מער ווי א

קומען. משיח וועט ברענגען צוריק א סנהדרין, און די סנהדרין וועט מאכן א תקנה — **אראפנעמען איין חודש העיבור** — וואס וועט צוריקרוקן דעם לוח און מתקן זיין דעם דריפט. **אפילו מיט דער פונקטליכסטער חשבון שטימט עס נישט הונדערט פראצענט,** ווייל דער מחזור פון 19 יאר האט א קליינעם שארית. ממילא, מיט דער צייט, ווערט פסח כסדר צו פרי (ד.ה. דער לוח רוקט זיך פאראויס קעגן דער זון), און נאר א סנהדרין קען עס פיקסן דורך אקטיוו מעשרן.

(5 בדרך צחות: משיח דארף קומען כדי צו מאכן א סנהדרין, אלע אידן דארפן מסכים זיין (לכל הפחות), און פאר דעם דארף מען האבן א משיח. דאס איז א פראקטישע סיבה — דער לוח אליין פאדערט אן עווענטואלע תיקון וואס נאר א סנהדרין קען דורכפירן.

עד כאן פרק ט'.

שפעטער אין פארגלייך צום לוח. **אין רמב"ם'ס צייטן איז שוין געווען 7 טעג אוועק; היינט איז שוין כמעט 11-12 טעג אוועק.** דאס מיינט אז דער אמת'ער פריילינג-עקווינאקס פאלט היינט שוין כמעט צוויי וואכן פריער ווי תקופת שמואל רעכנט.

(3 "שמור את חודש האביב" — פסח ווערט צו "פרי": אויב דער גאנצער טעם פון חודש העיבור איז "שמור את חודש האביב" — אז פסח זאל טרעפן אין פריילינג — קומט אויס א שווערע קשיא: ווייל דער לוח דריפט, ווערט פסח כסדר פריער אין פארגלייך צום אמת'ן עקווינאקס. **היינט איז נאך די תקופה (אמת'דיגע) פאר ערב פסח, אבער עס רוקט זיך כסדר.** נאך אפאר הונדערט יאר וועט אויסקומען אז די אמת'דיגע תקופה וועט שוין זיין נאך פסח — אפשר אין חודש אייר — און פסח וועט נישט מער זיין אין "חודש האביב."

(4 משיח מוז קומען צו פיקסן דעם לוח: אלע מפרשים (דער מפרש אויפן רמב"ם און אנדערע) ענטפערן אז אויף דעם דארף משיח צדקנו

תמלול מלא

רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ט' — תקופה און עיבור השנה

הקדמה צום פרק: תקופה און עיבור השנה

א גוטן אידן, אונז לערנען מיר דעם הייליגן רמב"ם הלכות קידוש החודש פרק ט'. סאו, קודם אנערקענט אין הנדבן השיעור, און חוץ פון דעם לערנען מיר וועגן די יאר.

די צוויי דינים אין קידוש החודש

סאו, בעיסיקלי אזוי, קידוש החודש רעדט זיך וועגן די הלכה פון צוויי דינים:

- 1. קידוש החודש** — וואס מ'ווייט וועלכע טאג איז ראש חודש
 - 2. עיבור השנה** — וואס איז געבויט אז די יארן זאלן שטימען און ס'זאל נישט ווערן צו ווייט אפגערוקט די שנת החמה פון די שנת הלבנה
- וואס אונז האבן שוין גערעדט וועגן דעם אנהייב, אז פסח זאל נישט פאלן אין ווינטער. יא, דאס איז די טעכניקל ריזען, אבער למעשה אז ס'קען נישט זיין קיין לוח, איז נישט אזוי.

די תקופה — דער עיקר סימן פאר עיבור השנה

און זיי האבן געלערנט, דאס איז בעיסיקלי, איך מיינ אזוי גייט די הקדמה צו די פרק, און זיי האבן געלערנט אז וויאזוי ווייטט מען ווען מ'דארף מער זיין? די ערשטע סימן האט דער רמב"ם געזאגט אין די פריערדיגע פרק איז די תקופה, אז די תקופת ניסן דארף אויסקומען פאר פסח. דאס איז די הלכה בעיסיקלי. שטימט? יא. איז אויב אזוי דארף מען וויסן וואס איז דאס א תקופה, און וויאזוי ווייטט מען ווען ס'קומט אויס, אזוי זאל מען קענען רעכענען ווען ס'מאכט איבער שנה.

איך מיינ מסביר זיין אויף די סימפלסט וועג וויאזוי מ'קוקט היינט אן תקופה איז ווען ס'הייבט זיך אן טוישן. ס'טייט ווינטער זענען די טעג קורצער, און זומער זענען זיי לענגער, און דאס איז צוטיילט אין פיר. למשל תקופת טבת איז ווען די טעג הייבן אן ווערן אביסעלע לענגער, ס'הייבט זיך שוין אן שיפטן צוריק צו טוערס זומער, און זומער איז ווען ס'איז לאמיר זען אויב דאס איז ריכטיג. לאמיר קודם זיין צו פארשטיין פארוואס ס'פעלט אויס דא. איך וועל נאר זאגן קודם די הלכה, די הקדמה, נאכדעם וועלן מיר זען וואס דאס איז.

למעשה דארף מען נישט וויסן ווען די תקופה איז

למעשה אבער, דאס איז וויכטיג אבער צו וויסן. למעשה אבער, ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל למעשה דארף מען קיינמאל נישט וויסן ווען די תקופה איז פאר די איבער. פארוואס? ווייל אונז האבן דאך שוין א חשבון. האט מען געזאגט, דער רמב"ם האט געזאגט אז סיי קידוש החדש און סיי עיבור השנה איז לכאורה אמאל געווען א בית דין וואס האט זיך געזעצט יעדע יאר.

חקירה: צי עיבור השנה האט אויך צוויי יסודות — ראיא און חשבון?
ס'איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם האט נישט געזאגט ביי עיבור שנה אז ס'איז דא די צוויי זאכן, ניין? ס'איז אינטערעסאנט פון דער רמב"ם. יא, ער האט יא געזאגט. פארשטייט מיין שאלה?

אויף קידוש החודש ווייטט מען עס קלאר פון דעם רמב"ם אז ס'איז דא צוויי יסודות קידוש החודש. ס'איז דא קידוש על פי ראיא, ס'איז דא על פי חשבון, און די הלכה למשה מסיני, אדער וואטעווער דער מהלך איז, איז אז ווען ס'איז נישטא קיין ראיא גייט מען על פי חשבון.

ער האט נישט געזאגט קיינמאל קלאר אויף די נושא פון עיבור ווען ס'גייט אויטאמאטיש. דאס הייסט, ווען דער רמב"ם האט... ווי... לאמיר נאר קוקן שנעלער, יא? אין פרק ו', נאכאמאל, פרק ח' איז אויך די חשבון. ווי האט ער געזאגט וויאזוי מ'איז מער די שנה? אין די הלכה פרק ד', רייט? ער זאגט אלץ ראוי בית דין, און ער זאגט נישט גארנישט וועגן דעם אז ס'איז דא אמאל א חשבון פון די עבר. מיט אמאל, אפשר ביי שפעטער רעדט ער וועגן דעם?

מיט אמאל יעצט, ווען מ'הייבט אן צו רעדן וועגן די שנה, דאס הייסט שוין ביי די... ווי האט אונזער רמב"ם געזאגט די חשבון פון גינצן יאר? איך מיינ אז אין פרק א' הייבט ער אן אז דאס וואס מ'האט געוואוסט יעצט געזאגט אז ראש חודש און מקוה עבדי ראיא און איבער די ראש השנה איז מפני הצורך, טוען די סנהדרין, און שפעטער זאגט ער, דאס איז ווי לאנג ס'איז געווען סנהדרין, אבער נאכדעם הייבט מען אן צו טון מיט חשבון, און ער הייבט אן מסביר זיין וויאזוי דער חשבון ארבעט לענין דעם מולד, סאו לענין ראש חודש, און יעצט קומט ער, און ער איז ממשיך אזוי ווי, און וויאזוי קומט דער חשבון אונז העלפן לגבי עיבור?

אבער איך טריי נאר צו פארשטיין, כאילו ס'איז דא אמאל וואס מ'איז מעבד די שנה נישט על פי חשבון, נאר על פי... לגבי די קידוש החודש, ס'איז דא עפעס אן אמאונט פון צייט וואס ס'נעמט אמת'דיג יעדע חודש? דער אמת איז אז זיי האבן געלערנט, זיי גייען לערנען שפעטער נאכמער, דאס איז נאר די מולד הממוצע. אמת'דיג, ס'איז יא דא שינויים יעדע חודש, מכל שכן אז די ראיא טוישט זיך יעדע חודש. און אויב ס'איז דא אן ענין אז מ'זאל גיין על פי ראיא, פארשטיי איך פארוואס ס'איז דא אזא חילוק פון ראיא און בית דין?

דער חילוק צווישן קידוש החודש און עיבור השנה

מה שאין כן די עיבור שנה, דאס איז די יאר, מ'לייגט צו א חודש, אבער ס'איז נישט מיט א חודש. ס'איז נישט קיין זאך וואס טוישט זיך בעצם בכלל. בעצם איז הונדערט פראצענט, אקעי, כמעט הונדערט פראצענט, ניין און ניינציג פראצענט, קבוע ועומד פון שרשת מאה בראשית, אז אזוי לאנג איז

חודש ניסן. דער בית זבול זאגט אז ס'איז א נייע חודש. ס'איז דא א ווארט אז יעצט איז ראש חודש, יא. איי דאנט נאו. אקעי, סאו עניוועיס.

מסקנא: למעשה דארף מען נישט וויסן די תקופה

סאו דאס וואס איך זאג, למעשה היינטיגע צייטן זיכער, און אפשר קיינמאל נישט, מ'דארף וויסן, האט מען נישט געדארפט. דאס הייסט, אמאל, דאס הייסט, איינמאל דארף מען וויסן, אבער פאר די רגע וואס אונז האבן די חשבון פון ניינצן יאר, וואס מ'מאכט זיבן פון זיי, איך געדענק שוין נישט וועלכע יארן, גו"ח אד"ט, וואטעווער, יעדער א געוויסע פערד פון יאר, פון יעדע ניינצן יאר, איז נישט קיין נפקא מינה צו וויסן ווען די תקופה איז.

ס'איז נאר א נפקא מינה פאר וואס זיי ברענגען דא, ס'איז א נפקא מינה פאר די ברכה פון עושה מעשה בראשית צו מאכן, אדער ס'איז א נפקא מינה פאר די וואס טרינקען נישט וואסער ביי די תקופה, אדער ס'איז א נפקא מינה פאר די הלכה פון גשמים, אז מ'איז שוואל גשמים זעכציג טעג נאך די תקופה, ממש קלייניגקייטן. אבער לעיקר ענין, לכאורה איז עס נישט נוגע בכלל, לכאורה נישט בזמן הזה, ס'איז נישט קלאר.

יא, ניטל. איין וויכטיג. ווי האט יענער געזאגט, איך האב געזען איינער זאגט אז אין בעלזא איז דא אלעס אן אייגענע, ס'איז אן אייגענע יאשקע, אן אנדערע ניטל. סאו, נישט קיין חילוק. סאו, איך ווייס נישט וואס איז די סוד.

פארוואס לערנט דער רמב"ם די חשבון פון תקופה?

סאו, על כל פנים, עס כל זה, סאו לכאורה דארף מען ווייטער זאגן די צוויי זאכן. קודם, אויב ס'וועט זיין א בית דין וואס דו וועסט דארפסט רעכנען די תקופה, זאגט מען דער רמב"ם וויאזוי צו רעכנען די תקופה. און צווייטנס, דער רמב"ם וויל בעצם אז א איד זאל פארשטיין. ס'קען זיין נוגע, אבער דאס איז נאר נוגע נאכדעם וואס מיר וועלן לערנען און מסביר זיין, אז אויב טאקע אידן דארפן אמאל צולייגן א טאג צו די תקופה, צולייגן נאך א טאג, מאכן איין חודש, אראפנעמען איין חודש איבער, אדער אזא סארט זאך, אקעי, איך זאג נאר אז לגבי די הלכות וואס שטייט דא, דאס איז נאר צו וויסן וויאזוי מ'האט עס גערעכנט, אדער אפשר לתד לבוא ווען צוריק דארף מען א בית דין, מ'וועט קענען טוישן, וכדומה. סאו עניוועיס, יעצט. שטימט?

די מצוה פון "כי היא חממתכם וביתכם"

סאו יעצט, כדי צו וויסן וואס איז די תקופה, דארף מען לערנען. די תקופה איז א דין אין שנת החמה. באמת, די קשיא איז נישט אן עכטע קשיא, ווייל דער רמב"ם האט געהאלטן אז די חשבון דערפון, די שיינקייט פון פארשטיין די פועל השמים, איז א מצוה פון "כי היא חממתכם וביתכם". ס'וועט נישט זיין נוגע למעשה, אבער ס'איז נוגע למעשה. ווייל דער רמב"ם סתם מיר פארציילט אינטערעסאנטע פאקטן וועגן די שטערנס, ער טוט עס נישט. ער קומט אלעס אן מיט מה שנוגע למעשה. אבער ער ברייטערט זיך אויס, ער וויל אונז יא אויפווייזן די שיינקייט פון די חשבונות.

רייט, אבער מצד שני, אסאך חשבונות וואס מיר גייען דא לערנען זענען סך הכל היכי תמצא וויאזוי צו מאכן די חשבון. ס'איז זיין חשבון, ער געבט נישט ארויס די אמת, בפרטות, דער גאנצער פרק איז נאר א בקירוב, אזוי ווי מיר גייען לערנען תקופת שמואל. אבער אפילו שפעטער מיר גייען לערנען די צווייטע האלב פרק, וויאזוי מיר רעכנען למעשה, ווען איז די תקופה יעדע יאר, ס'איז נאר פראקטיש וויאזוי צו וויסן. די חשבון לערנט דאך נישט אויס וויאזוי ס'ארבעט אמת'דיג. ס'איז יא, כאילו דער רבי וויל, זאלסט קענען מאכן א לוח ווען דו און דו וואלסט געווען די בעסטע דין וואס דארף עס מאכן.

דער פרק איז ווייניגער נוגע למעשה ווי די פריערדיגע פרקים

דאס הייסט, איך מיין צו זאגן אז ס'איז אפילו ווייניגער ווי די פריערדיגע הלכות. די פריערדיגע דריי פרקים וואס מ'האט געלערנט וויאזוי מ'גיט וויסן ווען איז ראש חודש, איז למעשה די הלכה, וואס ווילסטו ווען די לוח, דארפסטו וויסן יענע דריי פרקים, וועגן דעם יענע דריי פרקים שטייען אפילו אין שולחן ערוך, אין טור, ווייל דארפסטו וויסן וויאזוי צו מאכן א לוח, און דו האסט געדוקט א לוח, דארפסטו נישט, אבער איינער דארף וויסן.

די יאר, אזוי לאנג איז די שנת החמה, אזוי לאנג איז די שנת הלבנה, אזוי לאנג איז די שנת הלבנה, דארף מען מאכן א שילוב.

סאו בעצם, ס'איז נישט זייער שווער צו פארשטיין פארוואס ס'זאל זיין א ריזען אז מ'זאל גיין קעגן די חשבון. דאס הייסט, דער רמב"ם האט געזאגט אז ס'איז דא צורך, מ'מאכט אמאל איבער פני הצורך, אזוי ווי דער רמב"ם אליינס האט געזאגט אין די ענד פון די פרק, און אונז האבן גערענט דעמאלטס, אז לכאורה דאס איז נאר within א יאר, מ'קען עס רוקן א יאר within וואו מ'קען נאך רוקן, אבער מ'קען נישט גיין לא כחשבון.

סאו, פארשטייט וואס איך זאג? סאו, ס'איז נישט קלאר צו מיר, ס'זעט מיר אויס אז ביי עיבור שנה איז נאך מער וויכטיג די חשבון, ווייל דאס איז מער בעסיק, ס'איז נישט אמת'דיג דא קיין ראייה. ס'איז נישט פשוט אז לכתחילה דארף מען... נא, לאמיר זאגן אזוי, די חילוק אין די הלכה איז לכאורה אזוי:

- **קידוש החודש** — לכתחילה דארף מען א ראייה, דאס הייסט בשעת שיש בית דין, איז דא אויך די ענין פון חשבון

- **עיבור השנה** — וואטעווער יו קאל איט, עיבור שנה, איז נישטא אזא זאך אז לכתחילה דארף מען די סיבות. פארקערט, בעצם גייט מען מיט די חשבון. אמאל, לפנים הצורך, קען די בית דין מאכן אן עיבור שנה אין די ראנג יאר.

דיסקוסיע: די תקופה איז אייביג א חשבון

Speaker 2: מיינסט צו זאגן אז ווען ס'געפאלט אויס די תקופה איז אייביג אן ענין פון חשבון.

Speaker 1: רייט, ס'איז א חשבון. אבער ס'איז יא געשטאנען אז די תקופה איז איינס פון דריי אדער מערערע סיבות. דער רמב"ם האט אבער זייער קלאר געמאכט אז די אנדערע סיבות זענען מער פאליטישע אדער כאילו סאוישעל סיבות, אבער זיי זענען נאר סיבות פון טוישן. דאס הייסט, פארקערט, ס'איז נישט אויטאמאטיש. די תקופה, דער רמב"ם האט געזאגט אז די תקופה איז די איינציגסטע זאך וואס מ'קען אויף דעם אליינס מעבר זיין די שנה, רייט? דאס איז די עיקר עיבור שנה. אלעס אנדערש איז אמאל... דאס אנדערע איז אזוי ווי הוספות צו די מעין זאך. פארקערט, ס'גיט אוועק פון די מעין זאך אמאל, אדער מ'איז עושיין אותו סעד לשנה, דער עולם זאל בעסער פארשטיין.

Speaker 2: יא, אבער אפילו דעמאלטס זעט אויס אז די חכמים האבן עס געדארפט קובע זיין, דער ראש הבית דין האט געדארפט זאגן "מקדש" וכדומה.

צי מ'דארף א בית דין אין ארץ ישראל פאר עיבור השנה?

Speaker 1: אבער דענץ אויכעט, אויף דענץ האט דער רמב"ם געזאגט קלאר... אה, דא איז יא א שאלה מיין איך. דער רמב"ם האט אויך געזאגט קלאר, למשל אויף קידוש החודש זאגט דער רמב"ם קלאר דא, און נאך קלארער אין פירוש המשנה, אז ווען נישט דו האסט א בית דין אין ארץ ישראל, איז נישטא קיין חודשים. וואלט אויך עיבור שנה נישט געווען אן קיין בית דין? ס'איז נישט קלאר ביי מיר. אזוי סאונד עס אפשר פון די זעלבע "עדה זו"? אפשר יענץ איז נאר "עדה זו שנתמסר להם", נאר אויף קידוש החודש.

Speaker 2: ס'שטייט אפילו אויב דער ראש בית דין איז נישט דארט, דארף מען עס מאכן על תנאי אם ירצה פלוני, כל זמן ער איז דא.

Speaker 1: יא, אבער דאס איז מער די פראקטישע זאך. למשל היינט וואס אונז האבן יא א לוח, וואס מ'גיט אינגאנצן אויף די חשבון, ס'פעלט עפעס? דער רמב"ם דארף האבן די אידן... לאמיר זאגן, דער רמב"ם זאגט אז טעכניקלי די אידן אין ארץ ישראל מאכן די קידוש החודש יעדע חודש. אויך עיבור השנה מאכן זיי? אפשר יא? נישט זיכער.

ווען ער ענדיגט צו און ער זאגט אז אונזער חשבון איז על חשבון בני ארץ ישראל, רעדט ער נישט פון עיבור, ער רעדט פון די חודש. אינטערעסאנט. אויטאמאטיש איז דאך אויך דער חודש, ווייל ס'איז קובע חודש אדר, אבער... יא, אבער דאס הייסט שוין אופן הקיף. דער בית זבול זאגט אז ס'איז

יעדער איינער ווייסט אז ס'איז דא אזא זאך ווי א שנת החמה, און יעדער איינער ווייסט אויך אז ס'איז דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג, אזוי דברים ידועים. שטייט אין די גמרא, זאגט ער, זיי זענען דאך ביי פיטום הקטורת, יא, אמת, כנגד שנת החמה. זייער גוט.

דיגרעסיע: אידישע יארן זענען נישט 365 טעג

Speaker 1

און וואס טוט מען ווען ס'איז דא אנדערע יארן? האבן מיר שוין געלערנט. ווען מ'האט געלערנט אין שקלים, האבן מיר געזען אז ס'שטימט נישט, ווייל ס'איז דא יארן וואס זענען לענגער, און מ'דארף מאכן א גאנצע שטיקל תורה ווען מ'מאכט די שקלים, ווייל יענץ איז נאר א באופן כללי. ס'הייסט, סוף די חשבון, סוף ניינצן יאר, דארף מען האבן ניינצן מאל דריי הונדערט פינף און זעכציג. אבער אין צווישן די יארן, קיין איין יאר פון אונזערע יארן זענען נישט דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג, אמת? ס'איז אדער דריי הונדערט און פופציג, פיר און פופציג, פינף און פופציג, אדער דריי פיר פינף און אכציג. עניוועיס, ווער ס'וויל זיך צוגרייטן פאר א יאר א זאך, דארף ער וויסן אז א יודישע יאר איז קיינמאל נישט דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג. ס'איז אלעמאל אדער מער אדער ווייניגער. עניוועיס, אבער דער עולם ווייסט אז די שנת החמה איז דריי הונדערט פון און זעכציג טעג.

וואס איז אייגנטליך א "שנת החמה"? — פארוואס ס'איז נישט פשוט

קיינער ווייסט נישט עקשלי וואס דאס איז

Speaker 1

יעצט, איך וועל אויסזאגן אן אינטערעסאנטע זאך, אז קיינער ווייסט נישט עקשלי, אז דו פרעגסט א נארמאלע מענטש, וואס איז דאס א שנת החמה? ווייסט ער נישט וואס דאס איז, ווייל ס'איז בכלל נישט אזא סימפלע זאך צו אויספרעגערן אז ס'איז דא אזא זאך. אדער וואס ס'איז, און זיכער נישט אויסצורעכענען פונקטליך. פארוואס?

ערשטע באמערקונג: סיעזנס

Speaker 1

אקעי, יעדער זאגט א שני סחמה, מאך די זומער, די ווינטער, אזוי ווי דו זאגסט, סיעזנס. דאס קען יעדער איינער זען. דאס הייסט, לפחות ווער ס'וואוינט אין א געגנט וואו ס'איז דא סיעזנס. אין די עקוויטאר למשל איז נישטא קיין סיעזנס, נישטא אין יעדע געגנט אין די וועלט איז דא סיעזנס, אבער ווער ס'וואוינט אין ארץ ישראל, אין אמעריקע, אין יוראפ, מער ווייניגער, דאס הייסט, אין א געוויסע לאטיטאד איז דא סיעזנס, קען ער זען יעדע שטיק צייט קומט צוריק די זעלבע ווינטער, די זעלבע זומער. ווייסט ער אז ס'איז דא סיעזנס, צו ער ווייסט אז דאס האט אים געזען, איי דאנט נאו. אבער ער זעט אז דא וואקסט, דא וואקסט נישט, דא איז קאלט, דא איז הייס, וכדומה.

צווייטע באמערקונג: לענג פון טעג — אבער דאס איז כמעט אוממעגליך צו רעכענען

Speaker 1

די צווייטע זאך, הייבט ער אן צו קוקן דעם איד, און ער זעט אויכעט, אז די טעג ווערן לענגער און קורצער. נאך א זאך, אבער דארפסט וויסן, דאס איז כמעט אוממעגליך צו רעכענען. ס'איז זייער שווער צו רעכענען פונקטליך וויפיל לענגער א טאג איז. ביי וועלכע טאג ס'טוישט זיך, ריידע?

Speaker 2

ניין, בכלל, א וואך צוויי אריין אין די נייע תקופה, וועט מען באמערקן אז דער טאג איז שוין אביסל לענגער.

Speaker 1

נישט נאר דאס, וויאזוי רעכנסטו ווי לאנג א טאג איז? געדענקסטו אז מ'האט געהאט אמאל שעות זמניות, שעות זמניות טוישן זיך קיינמאל נישט. וויאזוי דארפסטו האבן עפעס א זייגער וואס זאגט דיר א שעה זאלסט קענען רעכענען וויפיל לענגער דער טאג איז היינט? פארשטייט זיך אז ס'איז א

דאס וואס מ'לערנט יעצט דארף קיינער נישט וויסן, ווייל אלעס וואס מ'דארף וויסן, ווען איז איבעריאר ווייסן אונז שוין. פון די פריערדיגע חשבון פון די 19סטע יארן.

שנת החמה — וויאזוי מ'רעכנט די לענג פון א יאר

הקדמה: דער אופי פון דעם פרק — חשבונות וואס זענען נאר בקירוב

Speaker 1

רייט, אבער מצד שני, אסאך חשבונות וואס מיר גייען דא לערנען זענען סך הכל היכי תמצא וויאזוי צו מאכן די חשבון. ס'איז זיין חשבון, ער געבט נישט ארויס די אמת, בפרטות, דער גאנצער פרק איז נאר א בקירוב, אזוי ווי מיר גייען לערנען תקופת שמואל. אבער אפילו שפעטער ווען מיר גייען לערנען די צווייטע האלב פרק, וויאזוי מיר רעכנען למעשה, ווען איז די תקופה יעדע יאר, ס'איז נאר פראקטיש וויאזוי צו וויסן. די חשבון לערנט דאך נישט אויס וויאזוי ס'ארבעט אמת'דיג. ס'איז יא, כאילו איך דער רבי וויל, זאלסט קענען מאכן א לוח. ווען דו וואלט געווען די בעסטן, וואס דארף עס מאכן? דאס הייסט, איך מיינ צו זאגן אז ס'איז אפילו ווייניגער ווי די פריערדיגע הלכות.

פריערדיגע דריי פרקים וואס מ'האט געלערנט וויאזוי מ'גייט וויסן ווען איז ראש חודש, איז למעשה די הלכה וואס ווילסט ווען די לוח דארפסטו וויסן יענע דריי פרקים. וועגן דעם יענע דריי פרקים שטייען אפילו אין שולחן ערוך אין טור, ווייל דו דארפסט דאך וויסן וויאזוי צו מאכן א לוח, דו דארפסט געדרוקט א לוח, דו דארפסט נישט, אבער איינער דארף וויסן. דאס וואס מ'לערנט יעצט דארף קיינער נישט וויסן, ווייל אלעס וואס מ'דארף וויסן, ווען איז די איבעריאר ווייסן אונז שוין פון די פריערדיגע חשבון פון די ניינצן יאר.

אקעי, סאו גייט דא פארלערנען די ערשטע הלכה, און איך וועל עס מסביר זיין וואס גייט פאר.

הלכה א: שנת החמה — דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג און א רביעי

דער רמב"ם'ס לשון

Speaker 1

שנת החמה, ווי לאנג איז א שנת החמה?

Speaker 2

יא, אונז האבן געלערנט אז אונז אידן רעכענען ביידע זאכן, אונז רעכענען די חמה און די לבנה. אבער די מה שנוגע פאר די סיעזנס פון די יאר, דאס אז די תקופה ווערט גערופן... סיעזנס און תקופה איז זייער אן ענליכע זאך, ניין?

Speaker 1

יא, לאמיר נעמען דעם א סעקריט. אקעי, די פיר תקופות פון די יאר, די תקופה פון די... **יש מחכמי ישראל שאומר אז די לענג פון אזא יאר איז שלש מאות וחמשה ושישים יום.** דריי הונדערט און פינף און זעכציג טעג, דאס ווייסט יעדער איינער. אבער ס'ענדיגט זיך נאך נישט דא, **ס'איז נאך א רביעי היום. שש שעה איז...** דאס הייסט, א פערטל טאג איז זעקס שעה.

Speaker 2

יא, א פערטל טאג איז אביסל מער ווי זעקס שעה, ווייל דא איז אביסל מער ווי זעקס שעה.

Speaker 1

אבער יש מי שאומר שפחות מרביעי יום, אביסל ווייניגער ווי א רביעי היום. בקיצור, ס'איז דא א מחלוקת. **וכן... איך זאג דער רמב"ם, די מחלוקת איז נישט נאר צווישן די חכמי ישראל, נאר וכן חכמי יון ופרס. יש ביניהם מחלוקת בדבר הזה, די חכמים פון גריס און פון... נאר אז די פרסישע חכמים האבן אויך געהאט א מחלוקת צווישן דעם, און די חכמים האבן אויך גע'קאנטעניוט' די זעלבע דיסקאשן, אדער זיי האבן געהאט די זעלבע מחלוקת ווי לאנג די יאר איז.**

קוקן און עטס זען... קען זען א פיקטשער?

Speaker 2

איך מיינ אז ס'איז קלאר גענוג אן די פיקטשער. איך ווייס נישט, איך קען נישט זיין.

Speaker 1

בקיצור, יא, די זון איז אסאך צו גרויס. דו ווילסט דאך זען ווי ס'איז מיט די הענט? מאך עס אזוי און אזוי, מאך עס אזוי און אזוי.

Speaker 2

אקעי.

Speaker 1

דאס איז נאך א זאך. און ווייטער, דאס איז אויך א געוויסע סייקל.

מעסטן שאטנס — די גרינגסטע וועג צו אפשרייבן

Speaker 1

יעצט, א דריטע זאך וואס מ'קען באמערקן, מ'קען מעסטן, וויבאלד אז די זון אין די זומער איז למשל העכער אין די הימל, אין די ווינטער איז עס נידעריגער, אין די ספרינג אדער אין די ניסן און תשרי איז עס אין ערגעץ אינדערמיטן, איז עס אנדערש בחצות. סאו אינמיטן טאג, ווען די חמה איז אינמיטן די הימל, איז עס אלעמאל אויף אן אנדערע ענגל. סאו קומט אויס אז אין די זומער למשל, אז דו לייגסט א שטעקן אינדרויסן אין די זומער, וועט די צל זיין זייער קורץ, אדער כמעט נישט האבן קיין צל, ווייל די זון איז דירעקט העכער דיר. אבער אין די ווינטער וועט זיין לענגער. סאו דאס שיינט פון א זייט, ממילא שאטנס די זאך.

סאו אמאל אין די צייטן, דאס איז בעיסיקלי די וועג וואס מ'האט אויסגעפונען ווי לאנג די יאר איז. דאס קען מען דאך אפשרייבן. דאס איז די גרינגסטע זאך אפצושרייבן. ווען דו האסט א שטעקן, ס'ליגט אין דער ערד, דו נעמסט א פען, שרייבסט אפ. מ'זעט אין תנ"ך שוין אזעלכע זייגערס. דאס איז נישט קיין זייגער, דאס איז א רעכענער צו וויסן וועלכע תקופה אין די יאר איז. ווען די צל קומט אן צו די פריערדיגע, אמאל אין די צייטן, האב איך געליינט, וויאזוי האט מען געוואוסט ווען ס'גייט קומען די ווינטער, די זומער? מ'האט געזען, די זון קומט אן צו די... און מ'האט גענומען די גרויסע בנין אין שטאט, די שול, די טשורטש, וואטעווער, מ'האט אויסגעקריצט דארט אזעלכע זאכן. ווען די זון איז דא, **כשחמה בראש כל אדם** רופט עס די גמרא. אויף די טאג רעד איך יעצט, יא. אבער די תקופה קען מען זען, ווייל די צל טוישט זיך לויט די תקופה. סאו דאס איז בעיסיקלי וואס איז געווען.

וויאזוי האט מען אויסגערעכנט די פונקטליכע לענג? — עווערידזש איבער פילע יארן

בערך 365 טעג איז דברים ידועים — אבער מער פונקטליך איז זייער שווער

Speaker 1

יעצט, דאס איז נאך אלץ נישט גענוג, ווייל דאס איז אויך זייער שווער אנצוקומען צו א טאג. סאו דאס הייסט, אנצוקומען אז בערך דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג נעמט עס, דאס איז דברים ידועים. מ'האט שוין געוואוסט דאס זייער א לאנג צייט צוריק, אפשר אדם הראשון, איך ווייס נישט ווען, האט מען שוין אויסגערעכנט, אז בערך, כדי אז ס'זאל זיין אזוי לאנג די שאטן, אדער אזוי לאנג די טעג, אדער אזוי... און וואס האב איך געזאגט די דריטע זאך? די זון קומט ארויף אין די זעלבע ענגל אין די הימל, נישט ענגל, די זעלבע רוחב. דאס האט מען שוין געוואוסט א לאנגע צייט, אז ס'איז בערך דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג. אבער צו וויסן מער פונקטליך פון דעם איז גאר קאמפליצירט, ווייל ווייניגער ווי א טאג איז זייער שווער צו רעכענען. אפילו א טאג, דעמאלסט, ס'איז געווען אמאל קולטורס וואס האבן געמיינט אז א יאר נעמט קרצער, דריי הונדערט און זעכציג טעג, און דאס איז ווייל ס'איז עקשול זייער שווער צו רעכענען. ס'איז נישט מענטשן מיינען אז... עה, ס'איז גאר... קוק אויף די לוח. די לוח האט גענומען הונדערטער און טויזנטער יארן פון מענטשן אויסצופיגערן

גרויסע חילוק. ס'איז דא אין די גמרא. ער האט באמערקט, ס'קען זיין אז ער האט שוין באמערקט אפאר וואכן אריין אין די זאך אז דער טאג איז לענגער. ער שלאפט, ער האט זיין סדר היום, און ער האט נאך אלץ געבליבן מיט א... יעצט האט ער אן עקסטערע האלבע שעה.

Speaker 2

יא, יא, איך בין נאר מסביר. קלאר אזוי. אוודאי, אז ס'ווערט גרעסער, אז די גרויסע חילוקים קען א מענטש באמערקן.

Speaker 1

רייט, רייט. וועגן דעם זאג איך אז ס'קען אפשר דויערן אפאר וואכן אריין. דער טאג אליין, ווען ס'הייבט זיך אן טוישן, שיפטן...

Speaker 2

דו ווייסט שוין צופיל זאכן.

Speaker 1

דאס איז נאך א זאך וואס מ'באמערקט. איך הייב אן צו פארציילן די מעשה פון אדם הראשון. ער באמערקט אז ס'ווערט לענגערע און קורצערע טעג.

Speaker 2

אקעי, ס'זעט אויס, נאכדעם אזוי דו זאגסט, ער פיגערט אויס אז דאס איז דא עפעס א סייקל.

Speaker 1

אקעי, אינטערעסאנט.

בערך 12 חדשי לבנה = א יאר — אבער דאס איז נאר בערך

Speaker 1

יעצט, ס'איז אבער נישט גענוג. צו וויסן ווי לאנג א יאר איז, איז דאס בכלל נישט גענוג. אבער וויאזוי גייסט וויסן? דו גייסט וויסן בערך.

Speaker 2

אקעי.

Speaker 1

פון דעם, מענטשן האבן געזאגט, בערך צוועלף מאל וואס נעמט פאר די לבנה ארום צו גיין איז א יאר. בערך. ס'איז זייער בערך.

דריטע באמערקונג: פאזיציע פון די זון אין הימל — דאס איז די הויפט-מעטאדע

Speaker 1

סאו אזוי, ס'איז דא בעצם כמעט נאר איין פונקטליכע וועג צו וויסן, און דאס איז אז... ס'איז דא צוויי פונקטליכע וועגן. קודם כל, מ'קען רעכענען, און נאך א דריטע זאך, וואס נישט יעדער איינער ווייסט אפשר, ווער ס'קוקט אויף די זון ווייסט, און עטס וועט זען אז די זון דורכאויס די יאר, אוודאי א גאנצע יאר קומט עס ארויס פון מזרח, ס'איז עולה במזרח ושוקע במערב, אבער נישט פון די זעלבע עריע אין מזרח און מערב. ס'הייסט, דורכאויס די יאר רוקט זיך עס צו צפון אדער צו דרום, די זון. און אויכעט, ס'גייט אריבער דעם הימל אין א קורצערע אדער א לענגערע צייט. כאילו דער הימל איז א גרויסער טעלער איבער די וועלט, קענסטו גיין אויף די זייט כאילו, וואס נעמט שנעלער, און ס'קענסטו אריבערגיין אינמיטן און אין צענטער פאר לענגער. מ'קען אפילו גיין פון איין זייט צו די צווייטע זייט. בקיצור, מ'קען עס זאגן אזוי ווי דורכאויס די יאר, סיי די זון קומט ארויס פון רעכטס אדער לינקס פון די מזרח, און סיי ס'קומט אן העכער.

Speaker 2

ניין, ס'גייט נישט העלפן.

Speaker 1

ניין, ס'קען נישט העלפן. דא איז די מיטן, און דא איז ווען ס'גייט פון די זייט. בקיצור, ס'קען נישט קאנפיוז מיט מיר. איך זאג נאר וואס איז. ווער ס'וויל

צו רעכענען, ווייל נאך פיר יאר קומסטו שוין צו א גאנצע טאג. יא, פיר יאר קומסטו אויספֿיגערן אז דאס איז מער ווייניגער א חשבון.

און אונזער חשבון, אזוי ווי מיר האבן געלערנט פריער, אונזער חשבון פון ניינצן יאר, וואס אויך דאס איז שוין געווען גוים אין יענע צייטן. ס'איז נישט נאר די יארן וואס האבן זיי אויפגעפֿירט.

א מינוט, איך האב געהאט א קליינע הערה. דאס אז ס'קען זיך נישט איינמאל ווערן אויפן מיט א טאג, האט אליין געדויערט מסתמא זייער לאנג אויסצופֿיגערן אז ס'גייט עקזעקט.

Speaker 2: סא אויב אין פיר יאר זעט מען אז מ'איז אויפן מיט א טאג, מיינט אז יעדע יאר איז א פערטל טאג. אזוי ווי דער ראשון האט געמיינט.

Speaker 1: הונדערט פראצענט. ס'נעמט דאך אסאך צייט צו אויסרעכענען. און זיי רעספעקטן נישט גענוג וויפֿיל צייט איז וויכטיג. נישט ווייל אונז זענען קלוגער, ווייל ס'נעמט עקשול צייט צו אויספֿיגערן וואס גייט פֿאר.

די חכמי ישראל, חכמי יון, און חכמי פרס

קאליפוס און דער חשבון פון 365 און א פערטל

Speaker 1: סא, אבער שוין, עט ליעסט דער קאליפוס, וואס איז געווען א חכם קדמון פון יון, האט שוין געוואוסט אז א יאר איז דריי הונדערט פינף און זעכציג און א פערטל טעג. און אונזער חשבון וואס מאכט ניינצן יאר, וויאזוי הייסט עס, ניינצן יאר פון די עיבור, אונזער מחזור, איז געבויט אויף דעם חשבון, אזוי ווי דער רמב"ם האט שוין געזאגט פריער, חוץ אז ס'בלייבט נאך עפעס איבער, אבער ס'איז דאך אלעס געבויט אויף דעם חשבון. ס'בלייבט עפעס איבער, אפילו לויט דעם חשבון בלייבט עפעס איבער, לויט די אנדערע חשבון בלייבט אנדערש איבער, אבער ס'איז געבויט אויף דעם חשבון. און דאס איז אן אלטע חשבון.

היפארכוס און דער מער פונקטליכער חשבון

Speaker 1: שפעטער איז געקומען מענטשן, דער היפארכוס איז געווען צוויי הונדערט יאר שפעטער, און ער האט אויסגעפֿיגערט אז ס'איז באמת אביסל קורצער. דאס איז די "יש מי שאומר שפחות מרביע יום", און ער איז גערעכט. דאס הייסט, ס'איז נישט גאנץ א פערטל טעג, ס'איז א משהו ווייניגער. ער האט געזאגט אז ס'איז איינס פון דריי הונדערטסטל ווייניגער פון א טאג. א דריי הונדערטסטל טאג ווייניגער פון א האלב יאר. און איינמאל פון מערערע יארן האט מען געדארפט אראפנעמען איין טאג. רייט. ס'איז אביסל קורצער.

און וויאזוי האט ער דאס אויסגעפֿיגערט ווייטער? ער האט גערעכנט פון הונדערטער יארן און געזען אז ס'איז שוין אביסל צו שפעט, מ'איז געגאנגען צו שנעל שוין, מ'האלט שוין צו ווייט.

סא בקיצור, דאס איז דער חכמי יון. איך ווייס נישט ווער איז דער חכמי פרס וואס דער רמב"ם מיינט. חכמי יון ווייסן אונז, נישט קלאר. איך ווייס נישט וויאזוי דער רמב"ם האט געמיינט.

שמואל און די חכמי ישראל

Speaker 1: אבער דער חכמי ישראל איז שמואל. די תקופה וואס אונז רעכענען דא, די פון דריי הונדערט פינף און זעכציג און א האלב, שטייט אין די גמרא בשם שמואל. אבער שמואל, אוודאי, ס'מיינט נישט אז שמואל האט עס מחדש געווען. שמואל איז געווען אן אסטראנאם, ער האט עוסק געווען אין די חכמות. ער האט געהערט פון וואסערע... אבער די חכמים האבן סתם געהערט פון די חכמי פרס, מער ווי פון די חכמי יון, ווייל זיי האבן געוואוינט צווישן די חכמי פרס, יא, אין בבל.

Speaker 2: אה, אפשר דאס מיינט דער רמב"ם פון שמואל? די גבור שבור מלכא מיט די אלע חברה.

Speaker 1: און ס'איז דא וואס ווייסן, מיר גייען שפעטער אין די נעקסטע פרקים זען אז ס'איז אמת'דיג אביסל ווייניגער, און ממילא דארף

בעסיק פאקטן פון ווי לאנג נעמט די זון צו קומען צו די זעלבע פלאץ, אדער די זעלבע ערשיינונגען וואס אונז זענען, דעמאלטס זייער לאנג צו רעכענען.

די סיקרעט: מ'רעכנט הונדערט יאר און מאכט אן עווערידזש

Speaker 1:

און די סיקרעט וויאזוי מ'האט עס אויסגערעכנט איז אז מ'האט געמאכט אן עווערידזש. דאס הייסט, ער האט גערעכנט הונדערט יאר, און דאס מיינט אז ער דארף האבן א מוסד, א בית המדרש, א חכמתכם ובינתכם, עפעס א מקום חכמה וואס מענטשן האבן אראפגעשריבן אויף א צעטל, פונקטליך די זון איז געווען דא בשנת כך וכך אין די יארן. מ'האט צוזאמגערעכנט א באנטש פון יארן, האט מען געזען, וועט, איך האב געמיינט אז ס'איז דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג, ביז דערווייל האט מען דא א טאג אפגערוקט. אה, ס'איז געכאפט, דארף מען צוטיילן וויפֿיל יאר ס'איז געווען צווישן די חשבון און יענע חשבון. ווייסטו, צוביסלעך מער און מער פונקטליך, ווי ס'איז אביסל... אז ס'איז אזויפֿיל און אזויפֿיל טעג, פלאס נאך אביסל ווען דער טאג, ממילא וועט שטימען פארוואס א ניינצן יאר קומט אויס אז ס'איז אויף מיט א טאג אדער וואסעווער.

מוסר השכל: מ'זאל נישט גרינג מאכן די חכמים

Speaker 1:

איך ברענג דאס נאר ארויס, ווייל היינט ווען מ'לערנט הלכות קידוש החודש, גלייך הייבט אן איינער צו זאגן, סא דער חכם שמואל, דער אמורא האט געמאכט א טעות, ער האט נישט געוואוסט, א צווייטער האט נישט געוואוסט, און כאילו ס'איז זייער גרינג צו וויסן. דו ביסט דאך סתם אן אנוס על גבי אן עק, דו שטייט מיט א צעטל, ס'שטייט דא. ווייסטו וואס? זאג דו מיר ווי לאנג א יאר נעם, פיגור עס אויס. קודם כל, ס'איז דא א גאנצע יאר, מ'דארף דאך... איינשלאפן אינמיטן די יאר. די ערשטע זאך, ס'נעמט אסאך מער ווי א גאנץ יאר, ווייל מ'דארף רעכענען דורכאויס צענדליגער יארן אדער אפשר מער, און דאס מיינט אז ס'דארף זיין א מקום חכמה וואו מ'קען

תקופת החמה: די היסטאריע פון אסטראנאמישע חשבונות און די מעטאדעס פון רעכענען

הקדמה: די לאנגע היסטאריע פון אסטראנאמישע פארשונג

פארוואס אסטראנאמישע חשבונות זענען אזוי שווער

Speaker 1: ס'איז דא א המשך. סא, איינער האט אמאל געזאגט אז אסטראנאמיע איז די לאנגסטע ראניג ריסורטש פראדזשעקט אין די היסטאריע פון די וועלט, וואס איז ממש דורכאויס טויזנטער יארן. די ריזן פארוואס אונז קענען רעכענען איז ווייל אונז האבן נאך חשבונות פון די בבלישע קדמונישע אסטראנאמערס, האבן זיי נאך ליסטס ווען זיי האבן געשריבן ווען ס'איז דא אן עקליפס, וואס דאס העלפט אונז צו רעכענען אסאך זאכן. און זיכער צו מאכן ממש פונקטליך אויף א שעה, אויף א סעקונדע, איז משונה'דיג שווער.

און דאס איז די סיבה פארוואס ס'איז געווען א מחלוקת. מחלוקת מיינט נישט אן אמת'דיגע מחלוקת, ס'איז נישט א מחלוקת אין מציאות. ס'מיינט נאר צו זאגן אז ס'איז געווען שווער צו רעכענען. איז קודם האט מען גערעכנט מער באופן גס, באופן מער און מער, צוביסלעך איז עס געווארן מער און מער פונקטליך. דאס איז די ריעל סטארי.

און דאס איז וואס דער רמב"ם זאגט, און ער גייט רעדן וועגן דעם שפעטער מער, אז דער חשבון... סא, וואס דער רמב"ם זאגט אז ס'איז געווען סיי די חכמי ישראל און סיי די חכמי אומות העולם, דאס איז בערך... דברים ידועים אין די היסטאריע.

וויפֿיל צייט עס נעמט אויסצופֿיגערן די חשבון

Speaker 1: בערך, דער וואס דו גייסט אין די חשבון, אין די חשבון, אין די חשבון, האט ער שוין גערעכנט די חשבון וואס שמואל זאגט, אז א יאר איז דריי הונדערט פינף און זעכציג און א פערטל. דאס הייסט, דאס איז גענוג

מען מאכן אנדערע חשבונות. אבער די חשבון איז נאך אלץ בערך, און ס'איז אפ, ווי מ'זאגט, מיט אפאר מינוט, ס'איז נישט אפ מיט אסאך צייט. שוין. איז ער כאן איז די הקדמה פארוואס ס'איז אזוי שווער צו וויסן.

וויאזוי מען מעסט א יאר דורך שטערנס

די מער פונקטליכע מעטאדע: קוקן אין הימל

Speaker 1: אה, ס'איז דא נאך א וויכטיגע זאך וואס איך האב נישט געזאגט, מ'דארף געדענקען, נאך א וויכטיגע זאך. איך האב דיר געזאגט וויאזוי מ'זעט אויף די וועלט אז ווען ס'איז א יאר. שפעטער האט מען אויסגעפיגערט, אפשר אין די זעלבע צייט, איך ווייס נישט, אז מ'קען אויך זען אין די הימל ווען ס'איז א יאר. דאס איז די מערסטע פונקטליכע וועג. איך מיינ, אפילו דאס, אגעין, דארף מען רעכענען אסאך יארן צו וויסן פונקטליך, אבער אביסל א מער פונקטליכע וועג צו וויסן די תקופת השנה, די חשבון פון די יאר, ווען ס'קומט צוריק צו די זעלבע פלאץ, איז נישט די אורך היום, אדער זיכער נישט די וועטער, ווייל וועטער איז ממש נישט מעגליך צו וויסן פונקטליך. דו קענסט וויסן בערך, אבער ביז א וואך מסתמא איז עס נישט פונקטליך, אדער מער.

אבער וואס מ'קען יא וויסן פונקטליך, האבן שוין די חכמים קדמונים אויסגעפיגערט אז מ'קען זען אין דעם הימל.

די באוועגונג פון די זון צווישן די שטערנס

Speaker 1: וואס קען מען זען אין דעם הימל? זייער פשוט, איד קוקט ארויף אויפ'ן הימל, זעט ער א מעפ פון שטערנס. דא איז דא די שטערן, דא איז דא יענע שטערן, דא איז דא יענע שטערן, און אזוי ווייטער. און יעצט די שטערנס טוישן זיך יעדן טאג. ס'איז דא א שקיעה און א זריחה פון די שטערנס פון מזרח צו מערב יעדן טאג. דאס איז פונקט אזוי ווי די זון קומט ארויף, ס'גייט אראפ, אבער יעדע נאכט די זעלבע.

אבער וואס זעט ער יא? זייער אן אינטערעסאנטע זאך. אז די זון, רעלאטיוו צו די שטערנס, טוישט זיך. די זון און אלע כוכבי לכת, אמת'ע קאמען לאמיר עס רעדן פון די זון. די זון איז נישט יעדן טאג קומט ער ארויף אין די זעלבע מיינט. אויב זיי וואלטן אלע געווען אויף די זעלבע גלגל, וואלטן זיי עקספעקטעד אז זיי זאלן זיין עקזעקט סעים, יא? און ס'איז נישט אזוי.

Speaker 2: ס'איז באמערקט אז איך האב דוקא ארויסגענומען גלגלים.

Speaker 1: אקעי, ניין, איך האב נישט געמיינט אלע ספרים וויאזוי ס'איז נישט געווען. איך האב געמיינט זאגן, ווען די גאנצע הימל וואלט זיך געדרייט די זעלבע, וואלט אייביג געווען די זון כלפי די כוכבים די זעלבע. ס'איז נישט אזוי.

אבער די פאקט איז... האבן זיי געוואוסט אז די זון ריקט זיך, אז די זון גייט אונטער פון אנדערע פלעצער. אין אנדערע ווערטער, יא, די זון פארט נישט מיט די שטערנס, ס'פארט... עקסטער פון די שטערנס, ער פארט אדורך די שטערנס, און נאכמער. און ער רוקט זיך קלאפע די שטערנס, ער רוקט זיך אויף די הימל.

פאר די שקולים, למשל יעדער פאר אינדערפרי, וועסטו זען אין איין טאג, אין די געוויסע צייט פון די יאר וועסטו זען די שטערן דארט, און אין אן אנדערע צייט פון די יאר וועסטו זען אנדערע שטערן דארט. קומט אויס אז די זון, חוץ פון דעם וואס ער רוקט זיך יעדן טאג, און די גאנצע וועלט רוקט זיך יעדן טאג אמת'דיג, אויכעט רוקט ער זיך צווישן וועלכע שטערנס ער איז, און ער גייט צוריק צו וועגס. דאס הייסט, פון מערב צו מזרח. יעדן טאג וועסטו קוקן מיט א באשע איז ער גענטער צו א שטערן וואס איז אביסל העכער כאילו. דאס הייסט, אויב מ'קוקט אינעווייניג אין א פיקטשער וועט מען זען, פארשטיין פשוט, אבער די בעסיק אבזערוועישאן איז זייער סימפל, מען קען עס זען. ווער ס'קוקט אויף די שטערן זעט אז די זון טרעפט זיך נישט נעבן די זעלבע שטערנס א גאנצע יאר, נאר ס'טוישט זיך כסדר.

די צוועלף מזלות

Speaker 1: האבן זיי געמאכט א שטערן טשארט, און זיי האבן צוטיילט די שטערנס אויף צוועלף פארטס, געבעסט אויף פיקטשערס וואס מען קען זען אין די שטערנס, נישט קיין חילוק. זיי האבן צוטיילט דעם הימל אין צוועלף פארטס. יא, דער הימל, און אין יעדע פארט איז געווען געוויסע, אזוי ווי פיקטשערס פון שטערנס, אזוי ווי גרופס פון שטערנס, וואס זיי האבן עס געטרייט צו מאכן פון אזא משל, האבן זיי געזאגט אז די גרופ פון שטערנס זעט אויס ווי א מוס מים, ווי א בתולה, ווי אזוי ווייטער.

און ס'איז טייטש אז ווען מ'זאגט די מזל איז פון די שולט, מיינט צו זאגן אז די זון איז יעצט לעבן די שטערנס, לעבן די גרופ פון שטערנס.

און יעצט האסטו אביסל א מער פונקטליכע וועג צו וויסן אז ס'איז דא א יאר פון די זון.

Speaker 2: דאס הייסט, די סייקל פון די זון לגבי די שטערנס נעמט אויך א יאר?

Speaker 1: ניין. טייטש אויב האט מען געזען אז די זון איז ביי יענע יענע טאג געווען לעבן די און די גרופע פון שטערנס, לאמיר זאגן לעבן שטערנס גרופע, וואס הייסט סארטאן, און נעקסטע מאל נעקסטע יאר ווען ס'איז נאכאמאל ביי סארטאן, ווען ס'איז דורכגעגאנגען א יאר.

Speaker 2: עזעקטלי.

די דעפיניציע פון א יאר און א תקופה

Speaker 1: יעצט, דאס איז די גאנצע מעשה. דאס איז טייטש א יאר, און א תקופה איז פלעין א פערטל פון א יאר. דאס הייסט, די זון גייט אדורך די וועלט, סאו ווען ס'איז צוויי קעגן עיבר'ס און די אנדערע צוויי, דאס איז די פיר פערטלעך פון א יאר. און די זעלבע זאך, דארט איז דא געוויסע גרופעס פון שטערנס, וואס הייסט אין די מזלות. דאס איז די גאנצע מעשה.

שוין, איז ממילא, אויב מ'וועט רעכענען ווי לאנג נעמט אלעס, און מ'וועט ציין א פערטלעך, וועט מען וויסן אין וועלכע תקופה מ'האלט אין.

הלכה ב: דער חשבון פון תקופת שמואל

דער איבערגערעשט פון יעדע מחזור

Speaker 1: שוין, לאמיר נעמען. מי שיאמר, ס'איז דאך געווען א מחלוקת צו די שנת החמה איז דריי הונדערט און פינף און זעכציג און א פערטל. זאגט ער, דער וואס זאגט אז ישאר מכל מחזור של תשעה עשר שנה שעה אחת וארבע מאות וחמישה ושמנונים חלקים. כמו שביארנו.

וואס טייטש? דאס הייסט, דאס איז וואס מיר האבן געזאגט, אז ס'גייט זיין לענגער, און איינמאל אין ניינצן יאר גייט מען... נאכאמאל, אונז האבן דאך געלערנט אז אונז האבן א מחזור פון ניינצן יאר, פון די מחזור העיבור. דעמאלטס לייגט מען צו געוויסע יארן פון דעם מחזור א חודש כדי די זון און די לבנה זאלן זיך צוזאמטרעפן. אבער אונז האבן געלערנט אז ס'בלייבט נאך רעשט, דאס הייסט, די לבנה, די זון איז נאך אלץ לענגער פון די גאנצע ניינצן יאר מיט א שעה און תפ"ה חלקים.

סאו, קומט אויס אז יעדע מחזור פארט די זון פאראויס מיט אזויפיל צייט, מיט די שעה. דאס איז לויט די חשבון. די גאנצע איבערגערעשט איז געבויט לויט די חשבון אז די שנת החמה איז 365 און א קווארטער. אויב ס'איז אביסל ווייניגער, קומט אויס אז ס'פעלט אביסל ווייניגער.

די לענג פון יעדע תקופה

Speaker 1: קומט אויס, אויך, ווי לאנג עס דויערט יעדע תקופה. ויהיה בין כל תקופה לתקופה אחד ותשעים יום ושבע שעות וחצי שעה. מיט דעם וואס עס איז דא פיר תקופות א יאר, וועט יעדע תקופה זיין איין און ניינציג טעג און שבע שעות וחצי שעה, וועט זיין אביסל מער ווי איין און ניינציג טעג. דאס איז בעסיק מעט, דריי הונדערט פינף און זעכציג און זעקס שעה דעפאר דעם פיר, קומט אויס איין און ניינציג און זיבן און א האלב שעה. וועסטו רעכענען, וועסטו זען אז עס שטימט פונקטליך. ס'איז נישט קאמפליקירט.

וויאזוי מען רעכענט די תקופות

טאג פון די יאר, אדער 91 טעג נאך תקופת תשרי, תקופת טבת, איז תקופת ניסן. ס'וואלט נישט בכלל האבן קיין פראבלעמען. וואס איז די פראבלעם? פארוואס ווייסט א איד נישט ווען תקופת ניסן איז? שטימט? אויב דו קוקסט אויף א גוי'אישע לוח וואס איז בעצם נאר די שנת החמה, ווייסטו גלייך, תקופת ניסן איז דער טאג. וואטעווער טאג ס'איז לויט די היינטיגע לוח. אבער ס'איז נישט קיין חילוק, ס'איז נישט דא קיין שום קאמפליקאציען.

די פראבלעם איז, אונז האבן נישט אזא לוח. אונז האבן נישט קיין לוח וואס גייט נאר האבן די שנת החמה. אונז האבן די בעסטע לוח וואס אונז האבן געקענט מאכן, וואס איז א שנת החמה פלאס שנת הלבנה צוזאמען, דאס הייסט די לוח העיבור. אזוי האבן מיר נאך אבער גערעדט אז אונזער לוח איז פארפעלט יעדע ניצן יאר, דאס הייסט, פארט די זון ווייטער פון די לבנה מיט א שעה און תפ"ה חלקים.

קומט אויס אז דיין לוח, אונזער לוח, דאס הייסט, זייט בריאת העולם, זייט ווען ס'האט זיך אנגעהויבן די לוח, הגם גיי ווייסן אז מ'האט דעמאלטס מעבר געווען שנים, אבער אזוי רעכענען אונז, פון בריאת העולם עד היום האט זיך שוין גערוקט די תקופה מיט די אנהייב פון די יאר, דאס הייסט מיט די אנהייב פון אונזער יאר, מיט בערך זיבן טעג, אזוי ווי דער רבי זאגט שפעטער. ס'רוקט זיך כסדר, ס'ווערט כסדר שפעטער.

די איבערפיקסט נישט אינגאנצן די פראבלעם, וועגן די שעה וואס בלייבט איבער איז מאך א חשבון. יעדע פיר און צוואנציק מחזורים קומט צו נאך א גאנצע טאג. נישט אזוי סאך צייט, פיר און צוואנציק מחזורים איז 19x24, און ס'קומט אויס נעמען פאר הונדערט יאר קומט צו א גאנצע טאג. סאו ממילא אונז קענען נישט רעכענען פון די יאר, אונז דארפן געדענקען לויט וועלכע צוצולייגן צו די יאר וואס אונז האבן די שארית המחזור, דאס וואס בלייבט איבער פון די מחזור פון די שנת החמה, וואס איז נאך אלץ עורף, רעשט איבער די שנת הלבנה. שטימט?

יא.

הלכה י"א – חשבון תקופת ניסן פון דער ערשטער יאר פון א מחזור

איז ממילא זאגט דער רמב"ם זייער פשוט, ווילסט וויסן וואס די תקופה איז? וועסטו טון אזוי: **וועסט וויסן וויפיל מחזורים שלמים**, ס'הייסט האלטן יעצט אינמיטן איינס, אבער וויפיל גאנץ איז שוין געווען פון שנת היצירה ביז די מחזור וואס מ'ווייל אויסרעכענען. **און דו וועסט נעמען צולייגן, יא? צולייגן איינס**, אויסער די פאריגע חשבון וואס מ'האט שוין געזאגט, **וועסטו צולייגן נאך א' תפ"ה. שעות וכל השעות ימים**. פון די אלע חלקים וואס זאמלט זיך אן, וועסטו מאכן א שעה, און פון די אלע שעות, אויב דו האלטסט שוין ביי מעגן פיר און צוואנצע שעה, וועסטו מאכן א טאג. **ותגרע מן הכל...** יעצט דארפטו אראפנעמען די צייט, ווייל דו געדענקסט אז אונזער לוח הייבט זיך אן ביי די מולד ניסן, רייט? דאס הייסט, דו ווייסט די מולד ניסן, אבער... אבער די ערשטע מולד איז דאך געווען א וואך פאר דעם. סיי, די תקופה איז געווען א וואך פאר די מולד, יא?

איך ווייס נעמען די אמאונט פון צייט, די שבעה...

דו קענסט אראפנעמען זיבן טעג און זעקס הונדערט און צוויי און פערציג חלקים. **ועל שער תוספות ועושה על מולד ניסן של שני הראשונה מן המחזור**. עזעקטלי, סאו דו מאכסט די יאר, פלאס, דאס הייסט ווען ס'איז, סארי, תפ"ה טיימס וויפיל מחזורים ס'איז דא, מיינעס סעווען טעג. לייגסט צו די נאמבער וואס באקומסט צו די מולד פון חודש ניסן פון דעם יאר, **ויצא לך**, וועט ארויסקומען **וועלכע שעה און וועלכע טאג פון די חודש וועט זיין די תקופת ניסן של אותה השנה הראשונה באותו המחזור, און ממילא תתחיל למנות אחת ותשעים יום בשבע שעות ומחצה לכל תקופה ותקופה**.

דאס הייסט, פון די ערשטע יאר פון די מחזור ווייסטו שוין יעצט ווען גייט זיין די תקופת ניסן. פון דארטן קען מען אויסרעכענען אלע תקופות לעולם ועד.

ניין, נישט לעולם ועד. פון יענע יאר, פון יענע יאר, פיר פון זיי.

Speaker 1: ממילא, אויב מיר ווייסן אז יעדע תקופה האט די זעלבע אמאונט פון שעות, ס'האט טעג און שעות, **ומשתדע תקופה אחת באיזה יום ובאיזה שעה היא**, וועסטו אויך וויסן ווען די נעקסטע תקופה איז, און ווען צוויי נאכדעם, **עד סוף העולם**, און דו וועסט רעכענען, לייג צו נאך איין און ניינציג טעג און זיבן און א האלב שעה איז די נעקסטע תקופה.

און יעצט זאגט דער רמב"ם,

חשבון התקופות – תקופת ניסן והמזלות, היסוד הראשון של החשבון, ואופן החישוב למחזור ולשנה בתוך מחזור

הלכה י' – תקופת ניסן והמזלות

תקופת ניסן היא השעה והחלק שתכנס בו השמש לתחלת מזל טלה.

און געדענקען, אבער דער רמב"ם האט עס נישט געזאגט געהעריג דא, ער גייט עס זאגן שפעטער, אבער אונז געדענקען אז מ'האט צעטיילט די הימל אויף... דער רמב"ם האט עטשטלי געזאגט אין הלכות יסודי התורה. מ'האט צעטיילט די הימל אויף צוועלף פארט, וואס הייסט אויף ראשי תיבות תש"ד סע"ב אקד"ד, ס'איז גענוג צו געדענקען, ס'שטייט אין רש"י תל"ה שור תאומים סרטן אריה בתולה וכו'. סאו יעדער איינער פון די דריי אותיות איז א פערטל יאר, איז תקופת ניסן איז דא איז ווען די זון קומט אין מזל טלה. און תקופת תמוז איז... די צווייטע תקופה, תקופת תמוז, איז ווען די שמש איז **בראש מזל סרטן**.

יא.

און תשרי איז ער אין מאנזנים. בראש מיינט ביי די אנהייב, יא?

יא.

אזוי ווי תחילה אז דא זאגט ער בראש. און **תקופת תשרי איז ווען די שמש איז בראש מזל מאנזנים. תקופת טבת ווען די שמש איז בראש מזל גדי**.

היסוד פון חשבון התקופות – די ערשטע תקופת ניסן

זאגט ער, תקופת ניסן... יעצט האבן מיר געזאגט אז כדי צו רעכנען די תקופות, דארף מען רעכענען איין תקופה נאך א צווייטע. ס'איז דאך א חשבון.

יא, אדער יעדע יאר דריי אונזערט פינף און זעכציג און א האלב.

דארף מען נאר וויסן ווען איז געווען די ערשטע תקופת ניסן. זאגט ער, אונז מאכן א חשבון. מ'קען מפרשים זיך מוטשען צו ס'איז געבויט אויף ריאליטי אדער נישט. ס'איז געבויט אויף עפעס א חשבון. ס'איז לאו דוקא אז מ'טענה'ט אז אזוי איז געווען, אבער מ'האט מחליט געווען צו רעכענען מיט אזא חשבון. דאס הייסט, ווען מ'רעכנט צוריק צו ווערן, ס'איז דער חשבון, קומט אזוי אויס. אבער לאו דוקא אז די וועלט איז באשאפן געווארן דעמאלטס, א טאג פאר דעם, ניסן ותשרי, און אלע די קהירות. די תקופה איז נישט. און ס'איז געווען די ערשטע יאר פון די יצירה לפי חשבון זה, איז געווען פארן מולד פון חודש ניסן. **די יצירה לפי חשבון זה**, ווען די יצירה ממש איז געווען איז נאך א חקירה, **איז געווען זיבן טעג מיט ניין שעות און תרמ"ב חלקים פארן מולד פון חודש ניסן. איז דער סימן, מסימן איז ז"ט תרמ"ב**. זיבן טעג, ניין שעה און תרמ"ב חלקים פאר די מולד פון ניסן.

דיסקוסיע: פארוואס דארף מען א ספעציעלן חשבון פאר תקופות?

יעצט קומט אויס אזוי, קומט אויס, איך וועל טרייען נישט צו זאגן דעם חשבון, קומט אויס אז א איד וויל וויסן דאס יאר ווען גייט זיין די תקופת ניסן. דאס איז וואס אונז דארפן וויסן אין די ענין פון די חשבון, און בכלל, אלע תקופות הייבן מיר אן רעכענען פון ניסן. סאו, וואס וואלט איר געזאגט?

ער זאל טראכטן וויפיל יארן זענען יעצט פון בריאת העולם, און ער זאל רעכענען.

לאמיר זאגן בעסער, אויב אלע יארן וואלטן געווען פונקטליך, אויב די יאר וואלט נישט געווען נאר א שנת החמה, איינער וואס האט נאר א שנת החמה, האט ער נישט בכלל קיין פראבלעם, ער רעכנט פונקטליך דער ערשטער

שפעטער, אדער 18 שעה שפעטער, אדער בחצי היום, פיר מאל א טאג, אדער 18 שעה שפעטער.

און תקופת תמוז, וואס איז 91 און זיבן און א האלב שעה שפעטער, קומט אויס מוז זיין ביי אינטערוואלס פון זיבן און א האלב שעה. קומט אויס תקופת תמוז איז אלעמאל אדער בשבע שעות ומחצה, אדער זיבן און א האלב, אדער איינס און א האלב פון די טאג און די נאכט, דאס הייסט איינס און א האלב.

תקופת שמואל — דער 28-יאר סייקל און חשבונות פון טעג פון דער וואך

הלכה ה' (המשך) — די פיר תקופות און זייערע שעות

Speaker 1

אין תקופת תשרי, וואס ס'בלייבט צו נאך א שעה און א האלב, קומט אויס ביי די נייעס, שטימט? אדער ביי ניין שעה, אדער ביי דריי שעה. דריי שעה פון אינדערפרי, דריי שעה פון ביינאכט, נישט קיין חילוק. אין תקופת תמוז, וואס איז נאך א שעה און א האלב, איז ווייטער אדער צען און א האלב, אדער פיר און א האלב, ס'איז פון די טאג און פון די נאכט. זייער סימפל. ווייל ווייל ס'לייגט צו אלעמאל א חילוק פון זיבן און א האלב שעה, ווייסט אז די תקופות, די פיר תקופות פון די יאר, האבן געוויסע שעות אין די טאג וואס זיי מוזן אויספאלן, לויט די חשבון וואס איז זייער פונקטליך אין די וועג.

איז יעצט, דאס איז א כלל, כלל גדול בתורה.

הלכה ה' — וועלכע טאג אין דער וואך איז די תקופה

Speaker 1

יעצט, די נעקסטע חשבונות גייט זיין אז אונז ווילן וויסן נישט וועלכע טאג אין חודש, אין חודש ניסן גייט זיין די תקופה, וואס פון דעם קענסטו רעכענען די רעסט פון די חדשים פון די יאר, נאר וועלכע טאג אין די וואך.

וואס איז די נפאק מינה וועכטיג פון די וואך? וואלט מען געזען אז ס'איז דא נאך זאכן וואס איז גרינגער צו רעכענען די וועג. אבער דאס וואס איך האב געזאגט פריער, אן א געווען פון ברכות החמה, יא, דאס איז אויך א געווען פון ברכות החמה, אבער דער רמב"ם זאגט נישט וועגן דעם. סאך חשבונות האט אונז געזאגט לויט די טעג פון די וואך, ס'איז פלעין גרינגער צו לעבן אזוי סאמטיימס מיט די טעג פון די וואך, אבער דאס וואס איך האב געזאגט, דאס איז חשבונות און סך הכל וועגן צו וויסן זאכן, ס'איז נישט קיין וועגן וויאזוי ס'ארבעט.

די טעג פון די וואך זענען נישט ריעל פינגס אין די לעוועל פון די מזלות, ס'גייט נישט אן. ס'איז פלעין א וועג צו רעכענען. לויט דעם.

Speaker 2

יא.

דער רמב"ם'ס חשבון — צוטיילן אויף 28

Speaker 1

זאגט דער רמב"ם, וואס טוט עס צו טון? יא, דו ווילסט וויסן באיזה יום ומי השבועה, באיזה שעה, טו א תקופה, וועלכע שעה און וועלכע טאג פון די וואך, כך שנים גמורים שעברו משנת השיעור, עד שנה תירוצה, צוצייל די יארן ווען זיי זענען דורכגעגאנגען פון בריאת העולם, און לייג צו שמונה ועשרים, נישט לייג צו, צוטייל אלעס, אה, צוטייל עס אין תקופות פון אכט און צוואנציג, אכט און צוואנציג. והנשאר פחות משמונה ועשרים, קח לכל שנה ושנה יום אחד ושש שעות.

יא, נאכאמאל. ס'איז דא א סייקל פון אכט און צוואנציג.

דיסקוסיע: פארוואס דוקא 28 יאר?

Speaker 2

פארוואס?

Speaker 1

זדשוסט פאר, דאטס אל. ווייל נאר יעדע יאר דארפסטו צולייגן עפעס, יעדע יאר טוישט זיך עפעס, רייט? סאן, יעדע פון די יאר ווייסט, 91 טעג פון די תקופת ניסן ווייסט, אויב דו ווילסט וויסן פון א יאר אינמיטן די מחזור, און נישט די ערשטע יאר פון די מחזור, דארפסטו צולייגן נאך, יא?

הלכה י"ב — חשבון תקופת ניסן פון א יאר אינמיטן א מחזור

אם תרצה לידע. ווייל יעדע יאר קומט דאך צו גאנצע צען טעג. די מחזור, דאס וואס מ'קען נאר צולייגן א' תפ"ה, איז נאך די גאנצע ניינצן מחזורים קומט מען דאך צוריק צו כמעט זערא, קען מען נאר רעכענען מ'דארף צולייגן דאס וואס אונז האבן איבריג. אבער אינמיטן א מחזור האלט מען דאך אינמיטן די חשבון. ס'הייסט, די שנת הלבנה, די זון האלט דאך אסאך פאראויס אינמיטן א מחזור, אדער ווענדט זיך צו ס'איז ווען א עיבור צו נישט. בקיצור, די זון האלט אן אנדערע פלאץ אין די מחזור ווי נאך די מחזור. ממילא, אין די מחזור, דאס איז כדאי צו וויסן די תקופה פון א יאר אין א מחזור, דארפסטו טון אביסל אנדערש. וואס דארפסטו טון?

יא.

זאגט רבי אליעזר, **תרצה לדעת תקופת ניסן של שנה זו, שהיא שנת כך וכך במחזור שאתה עומד בו, קח לכל המחזורים השלמים שעה ותפ"ה לכל מחזור** — דאס האבן מיר שוין געזאגט, רייט? — **ולכל השנים הגמורות שחלפו מן המחזור, קח עשרה ימים וכ"א שעות ותתע"ד חלקים לכל שנה** — וואס דאס איז וויפיל לענגער א שנת החמה איז פון די שנת הלבנה, וואס דאס איז פארוואס אונז מאכן איינמאל אין דרייסיג יאר, אנטשולדיגט, איינמאל אין דריי יאר, אנטשולדיגט, **קבץ הכל. ותגרע ממנו שבעה ימים ותשע שעות ותרמ"ב חלקים** — אזויווי דו דארפסט אלעמאל טון, רייט?

יא.

והנשאר תשלים חודשי לבנה כ"ט יום י"ב שעות ותשצ"ג חלקים.

די חילוק פון די חשבון און די פריערדיגע חשבון איז נאר איין זאך. קודם כל דארפסטו צולייגן די תוספת שנת החמה על שנת הלבנה פון די יארן וואס זענען נאך אין די מחזור, און נאכדעם וואס דו האסט די נאמבער וועסטו צוטיילן די גאנצע זאך לויט די חשבון פון חודשי לבנה, דאס הייסט כ"ט י"ב תשצ"ג, רייט? שטימט? און דעטס אלל. יעצט ביסטו געבליבן מיט די נאמבער וואס דו לייגסט צו צו חודש ניסן, ווייל צעטיילט מיט לבנה האסטו שוין קלאר געמאכט, נישט קיין חילוק וויפיל עיבורים ס'איז געווען אדער נישט, ווייל יעצט ווייסטו וויפיל טעג איז איבערגעבליבן פון די שנת החמה מער ווי די שנת הלבנה וואס איז דערווייל געווען. קומט אויס, **והנשאר פחות מחודש לבנה, תוסיף על מולד ניסן של אותה שנה.** אויב ס'איז שוין א גאנצע חודש, איז שוין געווען זיכער א חודש עיבור. אויב ס'איז ווייניגער ווי א חודש לבנה, לייגסטו עס צו צו מולד ניסן, און וועסט וויסן **תדע זמן תקופת ניסן של אותה שנה בכמה ימים בחודש היא ובכמה שעות.**

הלכה י"ג — די מעגליכע צייטן פון תקופות (אינטערוואלן)

יעצט, וויבאלד — לאמיר זאגן אזוי — יעצט, וויבאלד אז די ערשטע, אונז האבן א קבלה, דאס הייסט אזוי גייט די חשבון, אז די ערשטע תקופת ניסן אין די וועלט האט זיך אנגעהויבן בתחילת היום פון מיטוואך ביינאכט, קומט אויס, און וויבאלד א יאר איז פונקטליך 365 און א פערטל טעג, קומט אויס אז תקופת ניסן, לפי חשבון זה, קען קיינמאל נישט זיין נאר אין א געוויסע אינטערוואל פון זעקס שעה, ווייל יעדע יאר רוקט זיך עס מיט א טאג און א פערטל טאג, מער ווי א פערטל טאג, דאס הייסט, יא, ווייל לגבי די טעג פון די וואך רוקט זיך עס מיט א טאג און א פערטל. עניוועיס, ס'איז צוטיילט די טאג אין פיר פאר די סיבה, יא.

תקופת ניסן, וואס איז די ערשטע, איז געווען אנהייב טאג, און ס'רוקט זיך, לאמיר זאגן אז די נעקסטע תקופת ניסן וועט זיין, וויאזוי הייסט עס, 365 און א פערטל טעג שפעטער, וועט זיין זעקס שעה שפעטער. וועגן דעם איז עס אדער בתחילת הלילה, אדער זעקס שעה שפעטער, אדער 24 שעה שפעטער, אדער בתחילת היום, אדער בחצי היום. ס'איז אדער זעקס שעה

ווייל ס'איז נאר דא אכט און צוואנציג.

Speaker 2

וואס?

Speaker 1

מ'האט געשמעסט אז וואס?

Speaker 2

נו, נו, קאנטיניו.

Speaker 1

פארוואס דארף מען א סייקל פון אכט און צוואנציג?

Speaker 2

ווייל די עיבור איז...

Speaker 1

עיבור האט גארנישט מיט אכט און צוואנציג. עיבור איז ניינצן. די עיבור אבער זאגט גארנישט וועגן די טאג פון די וואך.

די אכט און צוואנציג איז א פשוט'ע זאך, ווייל מיר האבן דאך יעצט געזאגט אז תקופת ניסן קען נאר זיין זעקס שעה אדער צוועלף שעה פון די טאג אדער פון די נאכט, אמת? ס'איז אלעמאל אנהייב אדער חצות.

יעצט, אין א יעדע יאר איז דא צווישן א יאר און א יאר וויפיל וואכן? צוויי און פופציק וואכן, וואס איז דריי הונדערט פיר און זעכציג טעג, פלאס א טאג און א האלב, וואס דאס איז די אורח שנת החמה. קומט אויס אז די תקופת ניסן פון די יאר, למשל אויב די יאר איז תקופת ניסן געווען ביום רביעי בתחלת הלילה, שנת זערא, די ערשטע יאר, איז די נעקסטע יאר איז געווען ביום חמישי בחצי הלילה, א טאג און א האלב אפגערוקט. יא?

יעצט, קומט אויס, וועסטו רעכענען ווי סאך וועגן ס'קען זיין, דאס איז בעיסיקלי די סימפל וועג דאס צו זאגן, אפשר איז דאס נישט די בעסטע וועג עס צו זאגן, אבער וועסטו רעכענען וויפיל וועגן דאס קען זיין, דאס הייסט וויפיל צייטן אין די טאג קען זיין די שנת החמה, דאס הייסט יעדע יאר רוקט זיך עס מיט א טאג און א האלב, א טאג און א האלב אלעמאל, אבער רוקט זיך עס פאראויס און פאראויס און פאראויס. קומט אויס אז ס'איז נאר דא אכט און צוואנציג וועגן, אמת? ווייל יעדן טאג איז דא פיר צייטן וואס ס'קען זיין, סך הכל אכט און צוואנציג.

סא, וויבאלד ס'רוקט זיך כסדר, סא קענסטו סקיפן בעיסיקלי די טאג וואס ס'רוקט זיך, אויב דו ווילסט רעכענען. בקיצור, ס'קומט אויס יעדן טאג פון די וואך, ווייל ס'בלייבט נישט קיינמאל אויף די זעלבע טאג, באט נאך אכט און צוואנציג יאר קומט עס צוריק צו די זעלבע. סא ס'איז דא א סייקל פון אכט און צוואנציג יאר פון וועלכע שעה אין די וואך הייבט זיך אן תקופת ניסן.

דאס איז די סייקל וואס אונז זענען חוגג אין די ברכת החמה. ס'איז סך הכל די סייקל, פון וועלכע טאג אין די וואך הייבט זיך אן תקופת ניסן. ס'איז נישט גארנישט אסטראנאמיש, ס'איז נאר א חשבון פון טעג פון די וואך.

די מעשה פון דעם חשבון

Speaker 1

אבער על כל פנים, איך לערן דאס יעצט וועגן דעם קידוש החמה, אבער ער זאגט, ממילא, אויב דו ווילסט וויסן וועלכע טאג אין די וואך גייט עס זיין, איז אין די וועלט איז שוין געווען אסאך מער ווי אכט און צוואנציג יאר. סא קודם כל, נעם אראפ אכט און צוואנציג, ווייל דאס איז די פעריאד, דאס איז ווי לאנג ס'נעמט צו צוריקקומען צו די זעלבע טאג פון די וואך. סא נעם אראפ אכט און צוואנציג. און דו בלייבסט נאר מיט די טאג און א האלב מער ווי אכט און צוואנציג. סא וויפיל ס'איז איבערגעבליבן פון אכט און צוואנציג, געב פאר יעדע יאר א טאג און א האלב, און נעם אלעס צוזאמען. יא?

פארוואס צולייגן דריי טעג?

Speaker 1

יעצט איז אזוי, והוסף על הכל שלש, פארוואס זאלסטו צולייגן דריי? ווייל די יאר האט זיך אנגעהויבן, אונז רעכענען דאך פון אנהייב פון וואך יעצט, אבער די יאר האט זיך אנגעהויבן בלילה רביעי, דארפסטו צולייגן דריי טעג. און צוטייל אלעס זיבן זיבן, ס'הייסט וואס ס'בלייבט, צוטייל זיבן זיבן, ווייל א גאנצע וואך רעכנן איך נישט. וואס ס'בלייבט איבער, הייב אן צוטיילן פון זונטאג, און דארט וואו ס'קומט אן די חשבון, דארט וועט זיין תקופת ניסן.

זייער פשוט. איך האף אז ס'איז גענוג פשוט. מ'דארף עס רעכענען צו זען אז ס'איז פשוט, אבער ס'איז זייער פשוט.

און פארוואס דריי? דער רמב"ם זאגט וואס איך האב שוין געזאגט, ווייל די ערשטע תקופה איז געווען מתחלת ליל רביעי. ס'הייסט, אויב מ'וואלט גערעכנט די וואך פון מיטוואך צו מיטוואך, וואלטסטו נישט געדארפט צולייגן דריי. באלד מ'וועט רעכענען די וואך פון זונטאג, לייגסטו עס צו דריי, קומט אויס ווייסטו ווען די תקופת ניסן וועט זיין, דאס הייסט נישט וועלכע טאג אין חודש, נאר וועלכע טאג אין די וואך.

דער רמב"ם'ס דוגמא

Speaker 1

און דער רמב"ם געבט א דוגמא, כיצד? יא? שטעל דיך פאר, דו ווילסט וויסן תקופת ניסן פון א געוויסע יאר, לכאורה דאס איז די יאר וואס דער רמב"ם האט געשריבן אין די ספר, שנת שלשים ותשע מאות וארבעת אלפים, וואס הייסט? 4930? ד' אלפים תק"ל.

איז, וועסטו צוטיילן אויף אכט און צוואנציג, וועט בלייבן איין יאר. יא, וואס דו האסט געשריבן צוטיילט, איך האב נישט גערעכט געהאט די לעצטע מאל, אז דו צוטיילסט פיר טויזנט ניין און צוואנציג אויף אכט און צוואנציג, קומט אויס הונדערט זעקס און זיבעציג, מיט איין רעמענדער פון איינס, בלייבט איין יאר. ממילא ווייסטו אז דו דארפסט נאר צולייגן איין און א האלב טעג, לייגסטו צו דריי טעג, קומט אויס קופת ניסן איז דאס איז בעיסיקלי די צווייטע יאר אין די סייקל. דאס איז בעיסיקלי, ס'איז דא א סייקל, דארפסט נאר וויסן וועלכע יאר מ'האלט אין די סייקל.

דער רמב"ם מאכט עס אביסל מער קאנוואלוטעד ווי ס'איז עכט. האלטסטו א צווייטע יאר אין די סייקל, קומט אויס תקופת ניסן איז בליל חמישי, ושש שעות בלילה.

די רעסט פון די תקופות

Speaker 1

און יעצט קענסטו וויסן, די רעסט פון די תקופות, לייגסטו צו זיבן און א האלבע שעה. זיבן און א האלבע שעה, יא, יעצט קערן זיי נישט וועגן די חדשים נאר פון טעג פון די וואך. קומט אויס תקופת תמוז איז ביום חמישי, און איין שעה און א האלב פון די טאג, זיבן און א האלבע שעה נאכדעם. און תקופת תשרי וועט זיין ווייטער ביום חמישי ניין שעה אין די טאג. און תקופת טבת וועט זיין פיר און א האלב שעה פון ליל שישי. און די נעקסטע תקופת ניסן וועט זיין מתחלת יום שישי, א גאנצן טאג און א האלב אפגערוקט. ווייל דרך ארץ סוף כל עולם, תקופה אחר תקופה, דאס איז אלעס דברים פשוטים ביותר. שטימט?

הלכה ו' — א שארטקאט צו וויסן וועלכע טאג אין חודש איז די תקופה

Speaker 1

יעצט, כדי דראמא זאגן נאך אזוי ווי א קיצור, א שארטקאט, וואס איך האב נישט אזוי גוט אויסגערעכנט, אבער איך וועל זאגן וואס ער זאגט, אין הלכה ו'. דאס הייסט, בעיסיקלי, ביז יעצט האבן מיר ווייסן שוין פונקטליך וויאזוי צו רעכענען וועלכע טאג אין חודש ניסן וועט זיין די תקופה, און אויך וועלכע טאג אין די וואך ס'וועט זיין.

דאס הייסט, דער אמת איז אז דו ווייסט פון פריערדיג, דו ווייסט שוין דער... ס'איז נישט זיך בכלל זיך, ס'איז נאר אביסל גרינגער.

צוטיילן אויף דרייסיג**Speaker 1**

און נאכדעם זאגט דער רמב"ם, **והשלך הכל שלשים שלשים**, מ'וועט מאכן די פונקטליכע חשבון בכ"ט י"ב תשס"ג, צוטייל עס אויף דרייסיג, יא, ער מאכט פשוט גרינגער די חשבון, און וואס ס'בלייבט ווייניגער פון דרייסיג וועסטו טון אן איינצורעכט פון ראש חודש ניסן.

יעצט, אבער דו גענקסט דאך דאס איז זייער א נישט פונקטליכע חשבון, ס'קען זיין א חילוק פון אפאר טעג, אבער האט דער רמב"ם אויסגערעכנט אז ס'קען נישט זיין קיין חילוק פון אסאך טעג. פון א גאנצע וואך. ממילא איז זייער פשוט, דו ווייסט דאך שוין וועלכע טאג פון די וואך ס'איז, רייט? איז אויב דער טאג וואס ס'קומט

פרק ט' — תקופת ניסן: דער בערך'דיגער חשבון און די נויטווענדיקייט פון משיח

דער בערך'דיגער חשבון פון תקופת ניסן

אויב ס'איז שוין מער בערך אבער, איז נישט גענוג. דארפסטו מאכן דעם חשבון נישט פון ראש חודש ניסן, נאר פון ראש חודש אדר שני, ווייל דער חשבון האט דאך אייגנארט די גאנצע עיבור מיט די גאנצע חסרות ביתרס, ער האט גערעכנט פשוט דרייסיג טעג א חודש. קומט אויס, דארפסטו אנפאנגען פון דארט, **"ובאותו יום מן החדש תהיה התקופה"**. דאס איז דער חשבון, אביסל א גרינגערע חשבון, וואס איז געבויט אויף דעם וואס אונז ווייסן שוין וועלכע טאג איז ראש חודש ניסן, און אונז ווייסן שוין וועלכע טאג אין די וואך. קען מען מאכן א מער בערך'דיגע חשבון, אנשטאט פון מאכן פונקטליך, מאכסטו זיבן טעג פלאס דרייסיג, צעטייל אויף דרייסיג, און דאס הייסט, עלף טעג פאר איטש יאר אין די מחזור, גאנצע עלף טעג, לייג צו גאנצע זיבן טעג, ווייל דאס איז בערך וויפיל ס'איז דא פון די גאנצע וועלט ביז היינט, לייג, צעטייל עס אויף דרייסיג, ס'זאל אויסקומען ביז אין דריי טעג, און וועסטו וויסן, וויבאלד דו ווייסט שוין וועלכע טאג פון די וואך איז עס, וועט עס ארבעטן.

דער רמב"ם'ס עקזעמפל: שנת 4930

און דער רמב"ם געבט אן עקזעמפל וויאזוי ס'ארבעט. **"כיצד, רצינו לידע בכמה בחדש תהיה תקופת ניסן משנת שלש מאות ותשעים"**, דאס הייסט 4930 וועט זיין די יאר, וואס איז די 19'טע יאר פון די 260'סטע מחזור. דאס ווייסטו שוין, רייט? איז וועסטו זאגן, אז דער רמב"ם זאגט, **"מצינו"**, אונז ווייסן שוין אמת'דיג דאס, אז ראש חודש ניסן וועט זיין דאנערשטאג, און תקופת ניסן אויך דאנערשטאג. דאס האבן מיר שוין צוויי זאכן וואס מיר האבן שוין געזאגט אמת'דיג פריער.

וויבאלד די יאר איז די 19'טע יאר אין די מחזור, קומט אויס דארפסטו צולייגן גאנצע 18 יאר פון וואס ס'איז שוין געווען. וועסט נעמען פאר יעדע איינע עלף טעג, האסטו 198, יא? ווער סימפל מעט, 18 מאל 11 איז 198. לייגסטו צו זיבן, קומט אויס 205, צוטיילסטו עס אויף 30, יא? זייער סימפל אויך די מעט. זעסט פארוואס דער רמב"ם האט דאס געטון? ס'בלייבט דאך 5 טעג, ממילא רעכנסטו פון 5 טעג פון ראש חודש ניסן, וואס ביום חמישי קומסטו אן יום שני. דו ווייסט דאך אבער אז די תקופה איז ביום חמישי, ממילא לייגסטו אפ טעג ביז דו קומסט אן צו יום חמישי. קומט אויס אז תקופת ניסן איז ווען? ביום ח' ניסן. **על דרך זה טייטש בכל שנה ושנה.**

עגעין, אויב איינער ווילסט מאכן היינט, דארף ער צולייגן מער טעג, ווייל היינט איז שוין אנדערש געווארן.

די באגרענעצונג פון צולייגן טעג

און דאס זאגט דער רמב"ם, דאס וואס מיר האבן געזאגט אז מ'דארף צולייגן איין טאג, אדער צולייגן טעג ביז דו קומסט אן צו יום התקופה, וועסט קיינמאל נישט דארפן צולייגן מער ווי איינס אדער צוויי אדער דריי טעג. פארוואס? ס'מוז דאך זיין די חשבון בערך אין די וואך. און ס'איז א גרויסע פלא, ס'איז א חידוש אויב ס'דארף צולייגן פיר. אמאל, זעט אויס דער רמב"ם

Speaker 2

ניין, דו ווייסט דאך שוין.

Speaker 1

דאס הייסט, דער פריערדיגער חשבון האט שוין אנגענומען אז דו ווייסט ווען איז נישט חודש ניסן. סאו ממילא ווייסטו וועלכע טאג אין די וואך ס'איז, ס'איז נישט קיין סבור. אבער...

Speaker 2

ווייל ער האט שוין געמאכט די לוח.

Speaker 1

די פריערדיגע תקופה איז שוין געבויט אויף די לוח, וואס מ'האט... די תקופה'דיגע חשבון איז שוין געבויט אויף די לוח וואס מ'האט געמאכט אין די פריערדיגע פרק. אבער דא מאכט ער נאך אביסל א גרינגערע חשבון.

Speaker 2

וויט אויס אז די פריערדיגע חשבון איז אסאך קאמפליצירט?

Speaker 1

זאגט ער, איך גיי מאכן אביסל א גרינגערע חשבון פאר דיר.

דער רמב"ם'ס גרינגערע חשבון**Speaker 1**

אין תירוצ' עליית, זאגט דער רבן, דו ווילסט וויסן באיזה יום בחודש תקופה איז נישט ראש השנה זי? יא? דאס הייסט, איינער וואס ווייסט נישט למשל ווען איז... די מולד, ער קען נישט רעכענען די מולד, ער ווייסט נאר ווען ס'איז געווען יום יום השבועי תהיה, ובאיזה יום, דאס הייסט, קודם וועסטו רעכענען די פריערדיגע חשבון וואס איך האב יעצט געזאגט, דו ווייסט וועלכע טאג פון די וואך מוז עס זיין. דאס גייט אונז העלפן צו טשולן וועלכע טאג ס'מוז זיין, דאס איז ביזיקלי וויאזוי דער חשבון גייט ארבעטן.

חוצ פון דעם, ווייסטו ווען איז יום יום השבועי ניסן דאס יאר? דאס דארפסטו וויסן. אגעין, דו וועסט קוקן אין די לוח אדער דו וועסט מאכן די חשבון מיט די פריערדיגע זאך. און דו וועסט וויסן אויכעט וויפיל יאר איז געבליבן גאנצע, וויפיל... ס'איז נישט געבליבן, וויפיל גאנצע יאר איז שוין אדורכגעגאנגען אין דעם מחזור.

נאכדעם וועסטו טון אזוי: **נעם פאר יעדע יאר עלף גאנצע טעג.** דער רמב"ם זאגט עלף גאנצע טעג. דאס הייסט, וואס זענען די עלף גאנצע טעג? ווייל ס'איז בערך עלף טעג. יא, דער חילוק איז אביסל ווייניגער ווי עלף טעג. ס'הייסט, ס'איז אביסל מער, אבער בערך עלף טעג. לאמיר רופן, ס'איז אביסל ווייניגער. דער אמת איז אביסל ווייניגער, אבער דער רמב"ם מאכט דא א גרינגע חשבון. ס'איז דא מאכט ער עלף טעג.

צולייגן זיבן טעג "בזמנים אלו"**Speaker 1**

נאכדעם לייגסטו צו זיבן טעג בזמנים אלו. פארוואס זיבן טעג בזמנים אלו? דאס איז וואס איך האב געזאגט פריער, ווייל איך האב געזאגט אז די גאנצע ריזן פארוואס מ'דארף מאכן די קאמפליצירטע חשבונות איז ווייל אפילו נאך אונזער גאנצע מחזור איבער, בלייבט איבער, רוקט זיך די זון פון די לבנה מיט א' תפ"ה יעדע מחזור. האט דער רמב"ם אויסגערעכנט אז אין זיינע צייטן, וואס זיי זאגן אז מ'האלט בערך אין מחזור ר"ס, האלט שוין די זון בערך זיבן טעג, אביסל מער ווי זיבן טעג, אבער בערך זיבן טעג ווייטער פון די לבנה.

ממילא, אין דער רמב"ם'ס צייטן, אונז טוט מאכן די גאנצע קאמפליצירטע פונקטליכע חשבון צו וויסן ווי ווייט די זון איז פון די לבנה היינט, קענסטו פשוט צולייגן זיבן טעג. און די מפרשים זאגן שוין אז היינטיגע צייטן דארף מען צולייגן עלף טעג, אונז האלטן שוין אסאך צייט נאך דעם רמב"ם, נאך אסאך מאל עס איז געגאנגען, און ס'איז שוין שפעטער.

[הויפט-קשיא] "שמור את חודש האביב" — פסח ווערט צו "פרי"

פרעגן שוין די אלע מפרשים, דער מפרש האט גלייך געפרעגט, און אנדערע, אז קומט אויס, אונז האבן דאך גערעדט אז די גאנצע ריזן פארוואס מ'מאכט חודש עיבור איז וועגן "שמור את חודש האביב", כדי צו פארטרעפן די חודש האביב. און נאך אפאר הונדערט יאר פון היינט, וועט אויסקומען אז פסח יעדע יאר, אז די תקופה וועט אויסקומען חודש אייר בכלל, אדער כמעט יעדע יאר וועט אויסקומען... די קשיא איז נישט נאר דעמאלטס, די קשיא איז יעצט. אויב אונז ווילן אז "שמור את חודש האביב", אז פסח זאל זיין ביי די תקופה, יעצט איז שוין די תקופה אריין אין פסח.

ניין, ס'איז בסדר, די תקופה מוז זיין פאר פסח, ס'איז קיינמאל נישט אין פסח, ס'איז אלעמאל ביז ערב פסח. דאס הייסט היינט, אבער ס'רוקט זיך כסדר, ס'ווערט כסדר שפעטער. סאו, עט סאם פוינט, בשנת איי דאנט רימעמבער ווען, וועט שוין פסח זיין צו שפעט, צו פרי כאילו, די תקופה וועט שוין זיין נאך פסח. און ער איז צריך עיון גדול.

[תירוץ] משיח מוז קומען צו פיקסן דעם לוח

די אלע מפרשים זאגן אז די תירוץ איז אז אויף דעם דארף משיח צדקנו קומען, און ער זאל ברענגען צוריק א סנהדרין, און די סנהדרין וועט מאכן א תקנה אראפצונעמען איין חודש העיבור, ממילא וועט זיך צוריקרוקן די חשבון, וועט משלים זיין.

פארוואס? ווייל אונזער חשבון איז געבויט אויף... לאמיר... אונזער חשבון פון ניינצן יאר, מ'זאגט, איז געבויט אויף דאס אז ס'איז דא א גאנצע האלבע טאג, אבער ס'איז דא ווייניגער ווי א גאנצע האלבע טאג. אפילו מ'וועט מאכן די פונקטליכע חשבון, נאך אלץ שטימט נישט פונקטליך. ממילא קומט אויס אז די פסח ווערט כסדר און כסדר צו פרי, צוביסלעך, ווייל די זון פארט שוין פאראויס, און די חודש עיבור פיקסט עס נישט, און פאר דעם דארף משיח קומען עס צו פיקסן.

יעצט ווייסן מיר פארוואס משיח דארף קומען. משיח דארף מאכן א סנהדרין. אלע אידן דארפן מסכים זיין לכל הפחות, און פאר דעם דארף מען האבן א משיח.

עניוועיס, עד כאן פרק ט'. יא.

האט אויסגערעכנט אז מ'דארף צולייגן פיר לויט זיין חשבון. איך האב נישט אויסגערעכנט פארוואס, אבער איך גלייב אים פאר די מינוט.

און זאגט דער רמב"ם, אויב דו טרעפט אז דו דארפט צולייגן מער, אויב דו ביסט... דיין חשבון איז מער ווי פיר טעג אפגערוקט, **תדע שטעותך בחשבון, ותחזור ותחשוב בדקדוק**. וועסטו מוזן נוצן... בדקדוק מיינט לכאורה, אויב דו דארפט צולייגן פיר, קען זיין אז ס'איז שוין אריבער אסאך יארן, אדער וואסווער, אדער עס איז עפעס א ריזען פארוואס דו וועסט אויספיגורן ווי אנדערש זיין רמב"ם בערך, איז פון די פונקטליך וועסטו זען. איך ווייס נישט, איך האב נישט אויסגערעכנט.

דער גרויסער כללות'דיגער ענין — דער דריפט פון תקופת שמואל און די נייטווענדיקייט פון משיח

אבער אויף די סיום פון דעם פרק קען מען דערמאנען איין אינטערעסאנטע זאך, וואס קומט ארויס פון די יסוד וואס די גאנצע פרק איז געבויט אויף. הגם די פרק איז נאר צו וויסן ווען די תקופה איז, די גאנצע תקופה איז נאר תקופת שמואל, וואס איז בערך, דער רמב"ם גייט זאגן די נעקסטע פרק אז ס'איז נישט פונקטליך, און מ'האט נישט גענוצט דאס אמת'דיג אויף די עיבור. און וואס נאך? ס'איז נאר א חשבון, ס'איז נישט נוגע צו גארנישט. ס'איז נוגע צו דעם אז די פאר הלכות וואס גייען לויט די תקופה, אזוי ווי מיר האבן גערעדט.

[חידוש] דער "דריפט" פון אונזער לוח

און ס'קומט אויס, אבער זיי האבן געזאגט אז ס'איז געבויט אויף אן אינטערעסאנטע זאך, אז אונזער גאנצע מחזור העיבור איז נישט פערפעקט, רייט? ס'פעלט נאך א' תש"ו ותפ"ה חלקים פון יעדע מחזור פון 19 יאר. קומט אויס, ווי דער רמב"ם האט געזאגט, אונז האלטן שוין זיבן טעג אוועק. דער רמב"ם'ס צייטן האבן שוין געהאלטן זיבן טעג, האלט היינט שוין עלף צוועלף טעג אוועק כמעט.

קומט אויס אז היינטיגע צייטן איז שוין די תקופת ניסן שפעטער מיט... גאנצע טעג פון ווי ס'וואלט געדארפט זיין, כאילו אויב די יארן וואלטן געווען הונדערט פראצענט, זיך געטראפן אינגאנצן ביי די ענד פון יעדע מחזור פון ניינצן יאר.